

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Financování vysokých škol
Nikol Donátová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nikol Donátová**
Osobní číslo: **E15120**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Veřejná ekonomika**
Název tématu: **Financování vysokých škol**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Záměrem práce je srovnání hospodaření a financování školství. V práci bude popsán školní systém v České republice, primární pozornost bude věnována vysokým školám. Práce bude analyzovat financování vybraných vysokých škol v České republice a dále bude provedena komparace hospodaření se situací v zahraničí. Cílem bakalářské práce je na základě získaných poznatků vytvořit návrhy či doporučení pro zlepšení financování vysokých škol v České republice.

Osnova:

- Vymezení školního systému České republiky.
- Problematika financování vysokých škol v České republice.
- Změny spojené s reformou financování vysokých škol.
- Komparace financování vysokých škol v České republice a v zahraničí.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

cca 35 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ADÁMEK, V. **Financování veřejných vysokých škol.** Brno: Tribun EU, 2012. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-263-0234-6.

JEŽKOVÁ, V., DVORÁK, D., CHAPMAN, C. **Školní vzdělávání ve Velké Británii.** V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1784-8.

NAHODIL, F. **Veřejná správa a financování veřejného sektoru.** Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-536-4.

VALENTA, J. **Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem.** Olomouc: ANAG, 2005-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-760-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Simona Pichová, Ph.D.

Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: 1. září 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2018

doc. Ing. Romana Provozňáková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 13. 12. 2018

Nikol Donátová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala především své vedoucí práce Ing. Simoně Pichové, Ph.D. za její velmi cenné rady, trpělivost a připomínky, které mi při zpracování mé práce poskytovala. Dále chci také poděkovat své rodině a přátelům, kteří mě ve studiu podporovali a věřili ve mě i ve chvílích, kdy já sama v sebe přestávala věřit.

ANOTACE

Práce pojednává o financování vysokých škol v České republice. Na začátek je popsán školní systém v České republice s větším důrazem na vysoké školství. Dále je charakterizováno financování vysokých škol, primární pozornost je věnována veřejným vysokým školám. V práci jsou také uvedeny změny a události, které v posledních letech ovlivnily vysoké školství. Pro konkrétní příklad financování jsou analyzovány dvě vybrané školy. V poslední části je české financování vysokých škol porovnáno s vybranými zeměmi.

KLÍČOVÁ SLOVA

vzdělávací systém, financování vysokých škol, veřejné vysoké školy, porovnání financování

TITLE

Financing of universities

ANNOTATION

The work deals with financing of universities in the Czech Republic. The school system in the Czech Republic is described at the beginning, with a higher emphasis on higher education. Furthermore, the financing of universities is characterized, the primary attention is paid to public higher education institutions. The work also mentions the changes and events that have influenced higher education in recent years. For a specific example of funding, two selected schools are analyzed. In the last part, Czech funding of universities is compared with selected countries.

KEYWORDS

educational system, financing of universities, public universities, comparison of financing

OBSAH

ÚVOD	11
1. ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	12
1.1. LEGISLATIVA UPRAVUJÍCÍ ŠKOLSTVÍ	12
1.2. VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE	13
1.2.1. Preprimární vzdělávání	14
1.2.2. Primární a nižší sekundární vzdělávání	14
1.2.3. Vyšší sekundární vzdělávání	15
1.2.4. Terciární vzdělávání	15
2. FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL V ČESKÉ REPUBLICE	17
2.1. VEŘEJNÉ VYSOKÉ ŠKOLY	18
2.1.1. Zdroje ze státního rozpočtu.....	20
2.1.2. Zdroje z doplňkové činnosti a od studentů	24
2.2. SOUKROMÉ VYSOKÉ ŠKOLY	25
2.3. STÁTNÍ VYSOKÉ ŠKOLY	26
3. ZMĚNY V OBLASTI VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	27
3.1. ROK 2016	27
3.2. ROK 2017	29
3.3. ROK 2018	32
4. FINANCOVÁNÍ VYBRANÝCH VYSOKÝCH ŠKOL	35
4.1. UNIVERZITA PARDUBICE	35
4.2. TECHNICKÁ UNIVERZITA LIBEREC	38
5. FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL V ZAHRANIČÍ	42
5.1. DÁNSKO	42
5.2. ANGLIE	44
5.3. NIZOZEMSKO	45
5.4. POROVNÁNÍ A DOPORUČENÍ	47
ZÁVĚR	51
POUŽITÁ LITERATURA	53
SEZNAM PŘÍLOH	59

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vývoj počtu VŠ v letech 2011 - 2017	16
Tabulka 2: Koefficienty ekonomické náročnosti (KEN)	21
Tabulka 3: Indikátory kvality a výkonu s váhou pro segmenty (2018).....	22
Tabulka 4: Poskytnuté veřejné zdroje financování UPCE v roce 2016 a 2017 (v mil. Kč).....	36
Tabulka 5: Poskytnuté veřejné zdroje financování TUL v roce 2016 a 2017 (v mil. Kč)	39
Tabulka 6: Komparace školného a studentských půjček.....	48

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Proces vzdělávání v ČR	14
Obrázek 2: Toky finančních prostředků ve školství ČR.....	18
Obrázek 3: Vývoj počtu studentů na VVŠ 2011 - 2017	20
Obrázek 4: Vývoj rozpočtu vysokého školství na vzdělávací činnost 2013 – 2018 (v mil. Kč)	23
Obrázek 5: Vývoj počtu studentů na SVŠ 2011 - 2017.....	26
Obrázek 6: Shrnutí vybraných změn a událostí ve vysokém školství 2016 – 2018	34
Obrázek 7: Vývoj HV po zdanění UPCE v letech 2013 – 2017 (v tis. Kč)	35
Obrázek 8: Vývoj výnosů UPCE 2013 – 2017 (v tis. Kč).....	36
Obrázek 9: Struktura finančních prostředků z veřejných zdrojů UPCE za rok 2017	37
Obrázek 10: Vývoj HV po zdanění TUL v letech 2013 – 2017 (v tis. Kč).....	38
Obrázek 11: Vývoj výnosů TUL 2013 – 2017 (v tis. Kč).....	39
Obrázek 12: Struktura finančních prostředků z veřejných zdrojů TUL za rok 2017	40
Obrázek 13: Struktura zdrojů příjmů VŠ ve Velké Británii za rok 2017	45

SEZNAM ZKRATEK

aj.	a jiné
AP	Academic Profession
atd.	a tak dále
BK	Bílá kniha terciárního vzdělávání
cca	cirka, přibližně
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČT	Česká televize
ČTK	Česká tisková kancelář
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
GBP	britská libra
GYM	gymnázium
HV	hospodářský výsledek
Kč	Korun českých
max.	maximálně
mil.	milion
mld.	miliarda
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Např.	například
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OU	odborná učiliště
RO	rozpočtový okruh
RVVI	Rada pro výzkum, vývoj a inovace
Sb.	Sbírka zákonů
SKM	Správa kolejí a menz
SOŠ	střední odborná škola
SOU	střední odborná učiliště
SR	státní rozpočet
SŠ	střední škola
SVŠ	soukromá vysoká škola

tis.	tisíc
TUL	Technická univerzita v Liberci
U	učiliště
UPCE	Univerzita Pardubice
VaV	výzkum a vývoj
VO	výzkumná organizace
VOŠ	vyšší odborná škola
VOV	vyšší odborná vzdělávání
VŠ	vysoká škola
VVŠ	veřejná vysoká škola
ZŠ	základní škola

ÚVOD

Vzdělávání je považováno za velice důležité pro budování člověka ale i budoucnosti společnosti. Významnou částí vzdělávání je vysoké školství, které je samo o sobě velmi diskutovanou oblastí. Za nejproblematictější je považováno jeho financování. Právě tématu financování vysokých škol se věnuje tato práce.

Na začátku je vysvětleno, proč by se měla věnovat pozornost této problematice a která legislativa upravuje školství. Navazuje popis školského vzdělávacího systému v České republice, kdy je brán důraz především na terciární vzdělávání tedy vysokoškolské. Je zde uvedeno, co pod něj spadá, jaké vzdělání může student získat, jaké a kolik vysokých škol máme v České republice. V kapitole financování vysokých škol v České republice je popsáno, jak jsou tyto školy financovány a hlavní pozornost je věnována veřejným vysokým školám a jejich prostředkům z veřejných zdrojů. V práci jsou také uvedeny změny a události, které ovlivnily vysoké školství v posledních letech, kde tou hlavní je novela zákona o vysokých školách, která vyvolala další změny či nová metodika hodnocení vědy. Jako praktický příklad financování byly v práci vybrány Univerzita Pardubice a Technická univerzita v Liberci. Poslední část práce je věnována porovnání systému financování vysokých škol s vybranými zeměmi, které mohou být inspirativní pro financování vysokých škol u nás.

Cílem práce je na základě získaných poznatků vytvořit návrhy či doporučení pro zlepšení financování vysokých škol v České republice.

1. ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Školství lze charakterizovat jako odbornou soustavu institucí zaměřující se na získání a rozvoj gramotnosti a vzdělání obyvatelstva, které je výsledným produktem procesu vzdělávání. Vzdělávání lze klasifikovat jako veřejnou službu. (Kalous a Veselý, 2006)

Význam školství může být spatřován jak v občansko-politickém slova smyslu (výchova k občanství v demokratickém státu) nebo ze sociálního pohledu jako významný krok pro socializaci, začleňování jedince do společnosti, ale i ve smyslu ekonomickém.

Vzdělání ovlivňuje produktivitu lidského kapitálu, tj. výrobního faktoru práce. Lidé z toho důvodu sehrávají rozhodující roli v klíčových ukazatelích úspěšnosti národní ekonomiky. V každém státě se vzdělání lidí stávají předpokladem pro další hospodářský rozvoj, snadnější adaptabilitu na měnící se poměry (např. na trhu práce), snadnější zvládnání nových technologií, zajištění produkce kvalitních statků všeho druhu atd. Péče o lidský kapitál hraje významnou roli hlavně v zemích, které nedisponují přírodním bohatstvím ani mocenskou vahou – což je situace České republiky (dále ČR). (Peková a Pilný, 1998; Helus, 2007)

1.1. Legislativa upravující školství

Podle Nahodila (2014) mezi zákonné normy upravující školství patří:

- **Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod** – Pro školství a vzdělání tvoří elementární legislativu. Článek 33 Listiny je důvod, který umožňuje studovat všem bez rozdílu. Mimo samostatného práva na vzdělání také přiznává občanům právo na bezplatné základní a střední vzdělání.
- **Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství** – Zákon upravuje, která instituce či orgán vykonává státní správu a která samosprávu v oblasti školství a dále jakou činnost mají vykonávat.
- **Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách** – Zákon, který upravuje jak vznik, tak činnost a hospodaření vysokých škol.
- **Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon** (o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) – Zákon se skládá z dvaceti částí. V první polovině je popsán systém školství a jednotlivé stupně vzdělání. V druhé části činnosti a pravomoci institucí a orgánů, které zajišťují vzdělání.
- **Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících** – V zákoně je vymezeno, kdo je pedagogický pracovník, jaké musí mít náležitosti pro jednotlivé stupně nebo druhy

vzdělání a dále pak pracovní doba, trvání pracovního poměru a jejich odměňování. Upravuje i následné vzdělávání pedagogických pracovníků.

- **vyhlášky** Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, nařízení vlády – Představují doplňující legislativu k předešlým zákonům.

1.2. Vzdělávací systém v České republice

Struktura školského vzdělávacího systému (viz příloha A) vychází ze školského zákona. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, upravuje podle § 1 veškerou výchovu a vzdělávání ve školách a školských zařízeních s výjimkou vzdělávání poskytovaného vysokými školami a ústavní výchovy. Vysoké školy jsou upraveny v zákoně o vysokých školách č. 111/1998 Sb. Dále podle § 7 odstavce 1 zákona č. 561/2004 Sb., vzdělávací soustavu ČR školy a školská zařízení, proto ne každá instituce, která se nazývá školou, je součástí vzdělávací soustavy (jedná se např. o jazykové kurzy poskytované na základě živnostenského oprávnění). (Valenta, 2013) Mimo systém a mimo gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy zatím stojí zařízení určená dětem do věku tří let. (European Commission, 2016)

V ČR školy spadají pod veřejnou správu. Pravomoci týkající se správy školství jsou rozděleny mezi ústřední řídicí orgány, kraje a obce. Do orgánů a institucí, které se zabývají touto problematikou, zahrnujeme zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbory školství na krajských úřadech, Národní ústav pro vzdělání, Českou školní inspekci a Akademii věd. (Nahodil, 2014)

Velmi důležitou roli na úrovni řídicího orgánu má **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** (dále MŠMT), které řídí výkon státní správy ve školství a odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy; rozděluje finanční prostředky ze státního rozpočtu, stanovuje kvalifikační předpoklady a pracovní podmínky učitelů, určuje rámcový obsah předškolního až středního vzdělávání a na terciární úrovni schvaluje vzdělávací/studijní programy škol.

Na úrovni nižšího stupně řízení **kraje** odpovídají za vzdělávání na svém území (od předškolního po vyšší odborné), přidělují finanční prostředky školám a jsou zřizovateli středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol. **Obce** zřizují mateřské a základní školy a tím i zajišťují povinnou školní docházku. Školy, mají zpravidla právní subjektivitu a tím i vyšší stupeň autonomie, tzn., že zodpovídají za své hospodaření a jsou zaměstnavateli učitelů. Vyučují podle vzdělávacích programů vytvořených na základě centrálních rámcových

vzdělávacích programů, resp. v případě vyšších odborných škol podle svých vzdělávacích programů akreditovaných ministerstvem. (European Commission, 2016)

Struktura vzdělávacího systému v ČR je tvořena:

- Preprimární vzdělávání (předškolní vzdělávání)
- Primární a nižší sekundární vzdělávání (základní vzdělávání)
- Vyšší sekundární vzdělávání (střední vzdělávání)
- Terciární vzdělávání (vysokoškolské vzdělání)

Obrázek 1: Proces vzdělávání v ČR

Zdroj: vlastní zpracování

1.2.1. Preprimární vzdělávání

Předškolní vzdělání je určeno dětem, které dosáhly alespoň tří let věku. Horní věková hranice se pak odvíjí od typického věku pro vstup do primárního vzdělávání. V ČR se obvykle jedná o věk 6 let. Pro výkon preprimární úrovně vzdělání slouží mateřské školy. Navzdory doposud nepovinné docházce však byla účast velice vysoká. Od září roku 2017 je poslední rok předškolního vzdělávání povinný a nárok na přednostní přijetí ke vzdělávání ve spádové mateřské škole mají děti již od 4 let. (European Commission, 2016)

Tato úroveň zahrnuje také vzdělávání organizované pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Jako speciální vzdělávání tak může být poskytováno i v nemocnicích nebo ve školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. V těchto případech se věková hranice neurčuje. (ČSÚ, 2014a)

1.2.2. Primární a nižší sekundární vzdělávání

Základní vzdělání je zpravidla uskutečňováno na základních školách (dále ZŠ), které tvoří devět ročníků a ty se dále člení na první a druhý stupeň. Členění do dvou stupňů je jednotnou strukturou pro všechny ZŠ v ČR. Na prvním stupni jsou většinou žáci od 6 - 11 let a na druhém stupni obvykle od 11 - 15 let. Na ZŠ se vykonává také povinná školní docházka, která je splněna po devíti letech. Nižší sekundární vzdělávání mohou být poskytována víceletými gymnázii (šestileté a osmileté) a osmiletými konzervatořemi.

V ČR jsou ZŠ vždy rozmístěny hustě a pravidelně. Stát se vyznačuje velkým počtem malých obcí, výsledkem je velký počet malých škol. V praxi jsou velmi častým modelem školy tvořené pouze prvním stupněm, které mají buď samostatné třídy pro každý ročník, nebo i více tříd, v nichž jsou různým způsobem spojeni žáci z různých ročníků (tzv. malotřídní školy). Podle školského zákona základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení. (European Commission, 2016)

1.2.3. Vyšší sekundární vzdělávání

Střední vzdělání je poskytováno všeobecnými i odbornými středními školami. Věk žáků se obvykle pohybuje od patnácti až do osmnácti nebo devatenácti let. Absolventi středního vzdělání dosahují úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu některého ze tří stupňů vzdělání:

- **Střední vzdělání** – dosahují ho absolventi po 1 až 2 letech, ale nezískávají výuční list, přesto vyjadřuje určitou odbornost.
- **Střední vzdělávání s výučním listem** – získávají absolventi po 2 až 3 letech, ukončených závěrečnou zkouškou a výučním listem.
- **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou** – lze získat ve všeobecném (gymnázia a lycea) i odborném zaměření a je i podmínkou k přijetí do terciárního vzdělání. Střední školy také umožňují získat absolventům oborů s výučním listem střední vzdělání s maturitní zkouškou pomocí nástavbového studia. Dále vzdělání v jiném oboru pomocí zkráceného studia.

Žáci jsou přijímáni do maturitních oborů na základě jednotné přijímací zkoušky. Maturitní zkouška se skládá ze společné (státní) a profilové (školní) části. Závěrečnou zkoušku v oborech s výučním listem realizují školy podle jednotných centrálních zadání. (Valenta, 2013; European Commission, 2017)

1.2.4. Terciární vzdělávání

Terciární vzdělávání se uskutečňuje na vyšších odborných a vysokých školách (dále VŠ). Jedná se o nejvyšší článek vzdělávací soustavy. V ČR je přijetí na VŠ podmíněno získáním úplného středního vzdělání nebo úplného středního odborného vzdělání, zakončeného maturitní zkouškou a splněním požadavků přijímacího řízení stanovených příslušnou institucí. VŠ jako jediné instituci připadá právo udělovat akademické tituly. Vyšší odborné vzdělání se získává v obvykle tříletých programech. Studium na VŠ probíhá v prezenční, distanční, nebo kombinované formě a studijní program má tři stupně: bakalářský, magisterský a doktorský.

Bakalářský program lze považovat za přípravu na navazující magisterský program, nebo na výkon povolání. Standardní délka studia je 3 až 4 roky, která je zakončena státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je zpravidla obhajoba bakalářské práce. Absolventi získávají titul Bc., resp. BcA.

Magisterský program navazuje na program bakalářský a trvá 2 až 3 roky. U oborů, které nenavazují na bakalářský program (právo, lékařství) je délka studia 5 až 6 let. Absolventi získávají tituly: Mgr., MgA., Ing., Ing. arch., MUDr., MDDr. a MVDr. Absolventi s titulem Mgr. mohou přes rigorózní řízení získat tzv. "malý doktorát" (např. titul JUDr., PhDr. aj.).

Doktorský program navazuje na program magisterský a zaměřuje se na vědeckou a výzkumnou činnost. Obvyklá délka studia je 3 až 4 roky zakončená státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce. Absolventi získávají za jméno titul PhD. nebo ThD. (European Commission, 2016)

VŠ se v ČR dělí podle typu školy na **univerzitní** a **neuniverzitní**. Univerzity se člení na fakulty, které se dále dělí na katedry nebo ústavy. Univerzity mohou uskutečňovat všechny typy studijních programů. VŠ neuniverzitního typu se na rozdíl od univerzit nečlení na fakulty a uskutečňují především bakalářské a magisterské studijní programy. Podle právní formy jsou VŠ **veřejné, soukromé a státní**.

V ČR je celkem 26 veřejných VŠ, přičemž 24 z nich je univerzitního typu. Soukromých VŠ je 38, z toho 3 univerzitního typu. K provozu svých činností potřebují souhlas MŠMT. Státní VŠ se v ČR vyskytují pouze 2. V tabulce 1 je vidět, že počet veřejných a státních VŠ se v průběhu let mění jen velice málo, za posledních osm let se však nezměnil. Oproti tomu počet soukromých VŠ se mění častěji a to tak, že klesá. (Svaz Průmyslu A Dopravy ČR, 2015)

Tabulka 1: Vývoj počtu VŠ v letech 2011 - 2017

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Veřejné	26	26	26	26	26	26	26
Soukromé	44	43	43	43	40	38	38
Státní	2	2	2	2	2	2	2
Celkem	72	71	71	71	68	65	66

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2017a)

2. FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL V ČESKÉ REPUBLICE

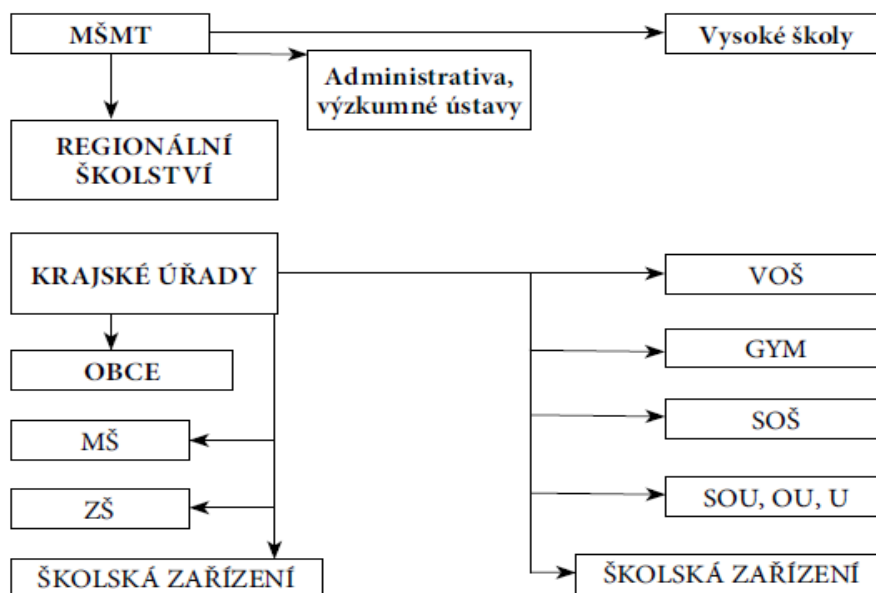
V ČR je převážná část školství financována z některého veřejného rozpočtu, protože stát má zájem na produkci příslušných statků v oblasti školství, ale především na jejich spotřebě. Jejich spotřeba vede k vyšší vzdělanosti obyvatelstva, čímž se zvyšuje nejen životní úroveň obyvatelstva ale i ekonomiky. Na kvalitu vzdělávání v různých školních zařízeních má kromě jiného velký vliv dostatek finančních a jiných prostředků, která má provozovatel k dispozici. Vzhledem k tomu, že užitek ze vzdělání lze v řadě případů alespoň z části kvantifikovat, je řada občanů ochotna na příslušnou část vzdělání vynaložit svoje vlastní finanční prostředky. Jedná se pak o soukromé školy, různé vzdělávací kurzy atd.

Financování školství představuje finanční prostředky, které jsou v rámci státního rozpočtu (dále SR) přiděleny kapitole MŠMT. Např. na rok 2018 bylo počítáno s výdaji celkem 176 mld. Kč. Dle Ministerstva financí z celkových výdajů SR na rok 2018, které by měly činit 1 364 mld. Kč, připadlo na školství cca 12 %. Dalším důležitým zdrojem finančních prostředků školství jsou příspěvky od krajů a obcí poskytovaných na hospodářský provoz mateřských škol, školních jídelen, základních škol aj.

V rámci financování se rozlišuje školství **regionální, přímo řízené a ostatní přímo řízené** organizace (viz obrázek 2). Do regionálního školství spadají mateřské školy, základní školy a střední školy, kdy jejich zřizovateli jsou kraje, obce a svazky obcí, MŠMT, církve a soukromé právnické a fyzické osoby. Pod pojmem přímo řízené školství rozumíme vysoké školy a do ostatních přímo řízených organizací patří např. Výzkumný ústav odborného školství, Národní institut pro další vzdělávání, Národní technická knihovna atd.

VŠ získávají příspěvky a dotace od MŠMT. Pravidla pro poskytování těchto finančních prostředků by měly podporovat priority vysokoškolské politiky, především přechod od kvantitativní expanze k podpoře kvality rozvoje a s tím související diverzifikace VŠ v ČR.

Na VŠ včetně výdajů na výzkum mělo být z rozpočtových prostředků MŠMT využito 34 mld. Kč. Podílejí se tak cca 19 % na celkových výdajích MŠMT. Podstatnější část zaujímají finanční prostředky na regionální školství a zbývající část připadá výzkumu, administrativě a ostatním orgánům. (Peková, Pilný, Jetmar, 2012; Ministerstvo financí, 2018)

Obrázek 2: Toky finančních prostředků ve školství ČR

pozn.: MŠ – mateřské školy, ZŠ – základní školy, VOŠ – vyšší odborné školy, GYM - gymnazia, SOŠ – střední odborné školy, SOU – střední odborná učiliště, OU – odborná učiliště, U – učiliště

Zdroj: (Peková, Pilný, Jetmar, 2012)

2.1. Veřejné vysoké školy

VVŠ jsou zřizovány, rušeny, slučovány či splývají pouze s jinou VVŠ, případně rozděleny na jiné VVŠ, výhradně ze zákona. Do samostatné působnosti lze zahrnout např. určování počtu přijímaných uchazečů o studium, podmínek pro přijetí ke studiu a rozhodování v přijímacím řízení, tvorba a uskutečňování studijních programů, stanovení výše poplatků spojených se studiem, a kromě dalších i hospodaření VŠ a nakládání s majetkem. (Adámek, 2012)

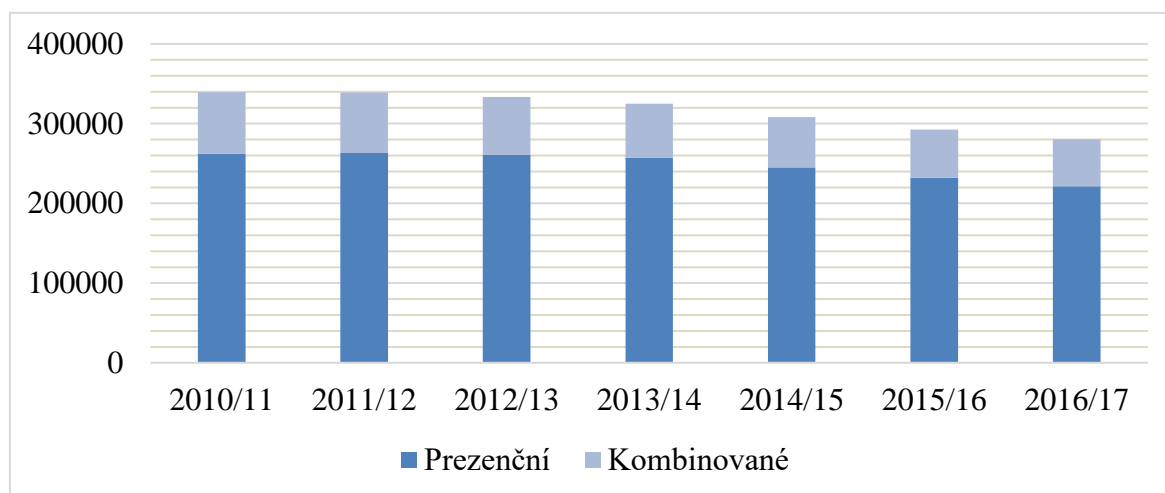
O chod a hospodaření VVŠ dbají orgány VŠ, jejichž postavení je upraveno zákonem. Mezi tyto orgány se řadí:

- **Akademický senát** – Je jejím samosprávným zastupitelským orgánem. Má minimálně jedenáct členů. Nejméně jedna třetina a nejvýše jedna polovina je zastoupena studenty. Funkční období je nejvýše tři roky.
- **Rektor** – Stojí v čele VVŠ. Jedná a rozhoduje ve věcech školy, pokud zákon nestanoví jinak. Funkční období je čtyřleté a též osoba může tuto funkci vykonávat pouze dvě po sobě jdoucí funkční období.

- **Vědecká rada** (umělecká rada, nebo na neuniverzitní půdě akademická rada) – Je složena z rektora a dalších významných představitelů oborů. Mezi její činnosti patří např. projednávání dlouhodobého záměru školy, schvalování studijního programu atd.
- **Rada pro vnitřní hodnocení** – Není vždy zřizována. Do její činnosti spadá např. schvaluje návrh pravidel systému zajišťování kvality vzdělávací a tvůrčí, řídí průběh vnitřního hodnocení kvality vzdělávací a tvůrčí, zpracovává zprávu o vnitřním hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí atd.
- **Disciplinární komise** – Projednává disciplinární přestupky studentů. Je tvořena jednou polovinou ze studentů a druhou polovinou z akademických pracovníků.
- **Správní rada** – Je nejméně devíti členná. Jejich počet musí být dělitelný třemi. Členy rady jmenuje a odvolává ministr po projednání s rektorem, aby v ní byli zastoupeni zejména představitelé veřejného života, územní samosprávy a státní správy. Členové rady nemohou být zaměstnanci dané VVŠ. Rozhoduje např. o nabývání a převodu nemovitých věcí, vyjadřuje se k rozpočtu, k výroční zprávě o hospodaření atd.
- **Kvestor** – Je osoba jmenovaná rektorem, která řídí hospodaření a vnitřní správu VVŠ (Adámek, 2012; Rektorič, 2002)

Dle zákona č. 111/1998 Sb., o VŠ VVŠ hospodaří podle **rozpočtu**, který se sestavuje jako vyrovnaný. Nesmí být deficitní. Rozpočet je sestavován na kalendářní rok a střednědobý výhled rozpočtu nejméně na 2 další následující roky. Mezi **příjmy** rozpočtu VVŠ se zejména řadí příspěvek ze SR na vzdělávací a tvůrčí činnost, dotace ze SR, poplatky spojené se studiem, výnosy z majetku, výnosy z doplňkové činnosti, jiné příjmy ze SR, ze státních fondů a rozpočtů krajů a obcí, příjmy z darů a dědictví. Zároveň VVŠ zřizuje fondy, mezi které se řadí: rezervní fond, který je určený zejména na krytí ztrát v následujících účetních období, fond reprodukce investičního majetku, stipendijní fond, fond odměn, fond účelově určených prostředků, fond sociální a fond provozních prostředků.

V posledních letech dochází ke klesání počtu studentů (obrázek 3) v celém terciárním vzdělání. V případě VVŠ bylo v roce 2011 necelých 340 tis. studentů. Od toho roku dochází k neustálému, ale mírnému klesání. V roce 2017 činil jejich počet 280 tis. Z těchto počtů na VVŠ studují studenti z větší části v prezenční formě studia.

Obrázek 3: Vývoj počtu studentů na VVŠ 2011 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2017b)

2.1.1. Zdroje ze státního rozpočtu

VVŠ získávají finanční prostředky především jako příspěvky a dotace ze SR, které jsou poskytovány prostřednictvím MŠMT, které stanovuje i zásady a pravidla pro jejich poskytování. VŠ získává prostředky na běžné výdaje i na kapitálové výdaje. Metodika pro stanovení výše příspěvku a dotací vychází z priorit strategického záměru ministerstva. Pro období 2016 – 2020 jsou prioritními cíli, aby VVŠ převzala zásadní roli v zajišťování kvality, zajištění širokého a diverzifikovaného přístupu ke kvalitnímu vzdělání. Rok 2018 se stal počátkem aplikace nového modelu financování VVŠ, který by měl přinést stabilizaci finančního zajištění vysokoškolského vzdělávání, ale měl by také přinést možnost zohlednění společenské poptávky po určitých oblastech vzdělávání a odlišná kritéria pro hodnocení kvality a výkonu jednotlivých VVŠ. (European Commission, 2018a)

K určení výše příspěvku na vzdělávací činnost se užívá celá řada ukazatelů řazených do čtyř základních rozpočtových okruhů (dále RO), které byly podle Pravidel pro poskytování příspěvku a dotací na rok 2018 vydané MŠMT upraveny následovně:

RO I - institucionální financování VVŠ (normativní část rozpočtu)

RO II - podporu studentů (sociální záležitosti studentů)

RO III - rozvoj VVŠ

RO IV - mezinárodní spolupráce a ostatní

Institucionální financování VVŠ

Institucionální financování VŠ je odvozené od rozsahu a ekonomické náročnosti výkonů VVŠ (**fixní část**) a jejich kvality neboli od výstupů činností VVŠ (**výkonová část**). Finanční prostředky jsou v okruhu I poskytovány ve formě příspěvku a poměr mezi fixní a výkonovou částí byl na rok 2018 stanoven 82,85 % a 17,15 %.

Fixní část vychází z kvalifikace výkonů VVŠ s upřednostňujícím zaměřením na počet studentů a na finanční náročnost akreditovaných studijních programů. Data o výkonnosti se porovnávají s hodnotami společnými pro všechny VVŠ. Vyčleněné množství prostředků pro RO I se rozdělí podle stanoveného procentního podílu mezi jednotlivé školy. V rámci finanční náročnosti se pro výpočet používají koeficienty ekonomické náročnosti, které jsou uvedeny v tabulce 2.

Tabulka 2: Koeficienty ekonomické náročnosti (KEN)

Číslo skupiny	Typ studijního programu	Koeficient náročnosti
1	filozofický, právní, teologický, ekonomický	1,00
2	pedagogický	1,20
3	technický, tělesná výchova a sport, inženýrský	1,65
4	přírodovědecký, zemědělský, farmaceutický, architektonický, sociálně zdravotnický	2,25
5	lékařský, chemický, matematicko-fyzikální	2,80
6	veterinární	3,50
7	umělecký	5,90

Zdroj: (Peková, Pilný, Jetmar, 2012)

Výkonová část kvantifikuje výkony VVŠ se zaměřením na výsledky ve vzdělávací a tvůrčí činnosti. Pro porovnání kvality a výkonů jsou školy rozděleny do 4 segmentů. Segment 1 tvoří umělecké VVŠ, segment 2 neuniverzitní VVŠ, do segmentu 3 a 4 jsou školy rozděleny podle velikosti a objemu výkonů ve výzkumu a vývoji. Kvalita výkonu je pak posuzována prostřednictvím porovnání hodnot příslušných indikátorů s celkovými výsledky všech VVŠ. Výkonová část je posuzována podle sedmi indikátorů, které mají přidělenou procentuální váhu v jednotlivých segmentech (viz tabulka 3). Škola, která meziročně zlepšuje své výsledky a zvyšuje svůj podíl na celkových výsledcích všech VVŠ v daném segmentu, získává více finančních prostředků.

Tabulka 3: Indikátory kvality a výkonu s váhou pro segmenty (2018)

Indikátor/segment	1	2	3	4
Míra úspěšnosti studentů	0 %	40 %	15 %	15 %
Mezinárodní mobility	20 %	20 %	20 %	20 %
Zaměstnanost absolventů	10 %	40 %	10 %	10 %
RIV (podíl na hodnotě výsledků výzkumu, vývoje a inovací)	10 %	0 %	30 %	30 %
RUV (podíl na výsledcích umělecké činnosti)	50 %	0 %	3 %	3 %
Externí příjmy	10 %	0 %	10 %	10 %
Cizinci (pedagogové)	0 %	0 %	10 %	10 %

Pozn.: 1 – umělecké, 2 – neuniverzitní, 3-4 - školy rozděleny podle velikosti a objemu výkonů ve výzkumu a vývoji

Zdroj: (MŠMT, 2018c)

Podpora studentů

Ukazatele pro určení příspěvku na podporu studentů jsou na rok 2018 upraveny na ukazatele C, J, S a U.

Ukazatel C poskytuje tu částku příspěvku, která představuje stipendia pro studenty doktorských akreditovaných studijních programů. MŠMT počítá pro rok 2018 s celkovou částkou 1 435 995 tis. Kč tohoto stipendia, kdy na jednoho studenta připadá 135 tis. Kč ročně (10 měsíců). (MŠMT, 2018b)

Ukazatel J souvisí s určením dotace na ubytování a stravování studentů. Její výše se vypočte jako součin vykázaného počtu přepočtených hlavních jídel vydaných studentům v menzách a výpočtové částky, stanovené na jedno hlavní jídlo pro každý rozpočtový rok. Tuto dotaci lze v průběhu roku na žádost rektora VVŠ upravit, vzhledem k tomu, že počet vydaných jídel se neustále mění.

Ukazatel S se vztahuje na sociální stipendia. Výše této části příspěvku vychází z výše stipendia, které je stanovené podle § 91 odst. 3 zákona o VŠ a z počtu studentů majících na stipendium nárok. Stipendium je poskytováno na deset měsíců v roce.

Ukazatel U souvisí s ubytovacími stipendii. Tato část příspěvku se vypočítá jako podíl částky určené MŠMT pro všechny VVŠ na ubytovací stipendia v závislosti na možnostech rozpočtu vysokého školství daného roku a počtu rozpočtových studentů všech VVŠ, kteří mají na toto stipendium nárok.

Rozvoj VVŠ

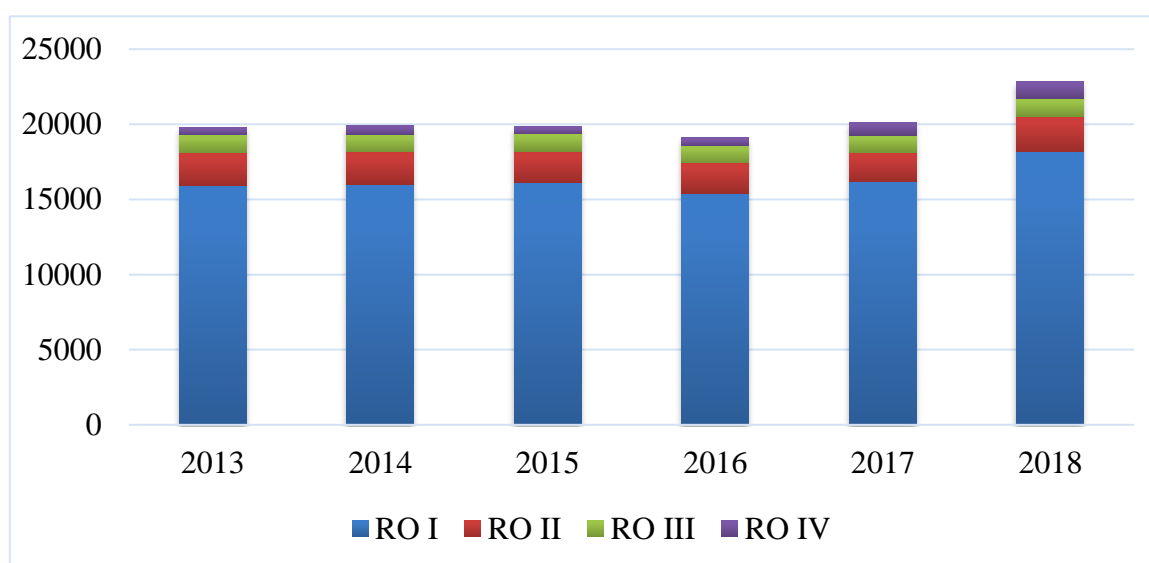
Do třetího okruhu spadá pouze **ukazatel I** vztahující se na rozvojové programy ministerstva. Dotace je poskytnuta ministerstvem na realizaci centralizovaných rozvojových

projektů úspěšných ve výběrovém řízení, které vyhláší ministerstvo. Dále je poskytován také příspěvek na schválené institucionální plány.

Mezinárodní spolupráce a ostatní

Ukazatel D se vztahuje na mezinárodní spolupráci. Na základě tohoto ukazatele je poskytován příspěvek nebo dotace. Příspěvek je poskytován v případě programu Erasmus a dotaci lze poskytnout na plnění programu CEEPUS.

Ukazatel F představuje Fond vzdělávací politiky, jehož cílem je podporovat aktivity podporující rozvoj systému vysokého školství a vytvořit rezervu pro případ neočekávaných a mimořádných událostí. Ministerstvo stanovuje a poskytuje prostředky z fondu jako příspěvek nebo dotaci.

Obrázek 4: Vývoj rozpočtu vysokého školství na vzdělávací činnost 2013 – 2018 (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (MŠMT, 2018)

Obrázek 4 zobrazuje vývoj příspěvků a dotací MŠMT na vzdělávací činnost. Z grafu je vidět, že do roku 2015 se výše celkových příspěvků a dotací výrazně neměnila. Znatelná změna je pozorovatelná až v roce 2018, kdy změnou modelu financování došlo k meziročnímu nárůstu o 13,3 %. Pro rok 2018 RO I tvoří cca 80 % z celkové částky 22,8 mld. Kč. RO II se podílí na celku cca 10 % a z nich více jak polovinu tvoří příspěvek na stipendia doktorandů (ukazatel C). Na rozvoj VŠ (RO III) bylo vydáno přes 5 % a zbytek necelých 5 % spadá do RO IV zejména na fond vzdělávací politiky.

Vzdělávací činnost není jedinou oblastí, na kterou připadají výdaje MŠMT v případě vysokého školství. Financuje rovněž tvůrčí činnost vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační. VŠ získávají od MŠMT finanční prostředky jako institucionální podporu a účelovou podporu. Institucionální podpora představuje státní rozpočtové prostředky na vývoj

a výzkum, které jsou poskytovány zejména na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace a mezinárodní spolupráci ve vývoji a výzkumu. Účelová podpora představuje prostředky, které jsou poskytnuty zejména na grantový projekt, programový projekt, financování velké výzkumné infrastruktury nebo také na specifický výzkum, který je neoddělitelně spojený se vzdělávací činností. (ČSÚ, 2014b) Dále součástí rozpočtu na výzkum je i specifický výzkum, který je neoddělitelně spojený se vzdělávací činností. V roce 2017 tvořily výdaje na výzkum a vývoj bez operačních programů částku 8,5 mld. Kč, což odpovídá cca 17,7 % všech prostředků, se kterými VŠ hospodaří. (European Commission, 2018a)

2.1.2. Zdroje z doplňkové činnosti a od studentů

Dalším důležitým zdrojem VŠ jak již bylo uvedeno jsou příjmy z doplňkové činnosti a příjmy od studentů, které jsou především v podobě poplatků. Jedná se o poplatky spojené se studiem a podle zákona o VŠ je to poplatek spojený s přijímacím řízením, poplatek za prodlouženou dobu studia, poplatek za studium v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu a poplatek za studium v cizím jazyce. Tyto poplatky jsou příjmem stipendijního fondu s výjimkou poplatku za studium v cizím jazyce. Výše poplatků vychází ze základu, který stanovuje MŠMT na daný kalendářní rok. (Mladá fronta, 2016) Na rok 2018 byl tento základ stanoven na 3 498 Kč. (MŠMT, 2018a)

Doplňková činnost zahrnuje činnosti VVŠ navazující na její vzdělávací a výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost nebo činnost sloužící k účinnějšímu využití lidských zdrojů a majetku. Jako jednu z forem doplňkové činnosti lze uvést celoživotní vzdělávání. Programy na celoživotní vzdělání může škola poskytovat bezplatně nebo za úplat. (Adámek, 2012)

Poplatek za prodlouženou dobu studia je stanoven studentovi, který studuje ve studijním programu déle, než je standardní doba studia v bakalářském nebo magisterském studijním programu zvětšená o jeden rok. Částka poplatku za každých započatých šest měsíců studia činí nejméně 1,5 násobek základu. Do této doby studia se započtou i doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které nebyly ukončeny řádně. Souběžné studium se do doby studia započítává pouze jednou.

Poplatek za studium v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu stanoví škola studentovi za každý další započatý jeden rok studia a činí nejvýše základ.

Studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu, tak se mu tento poplatek nestanovuje. (Mladá fronta, 2016)

Poplatek za studium v cizím jazyce se stanovuje v případě, že VVŠ uskutečňuje studijní program v cizím jazyce. Výše tohoto poplatku není zákonem definována. (Mladá fronta, 2016)

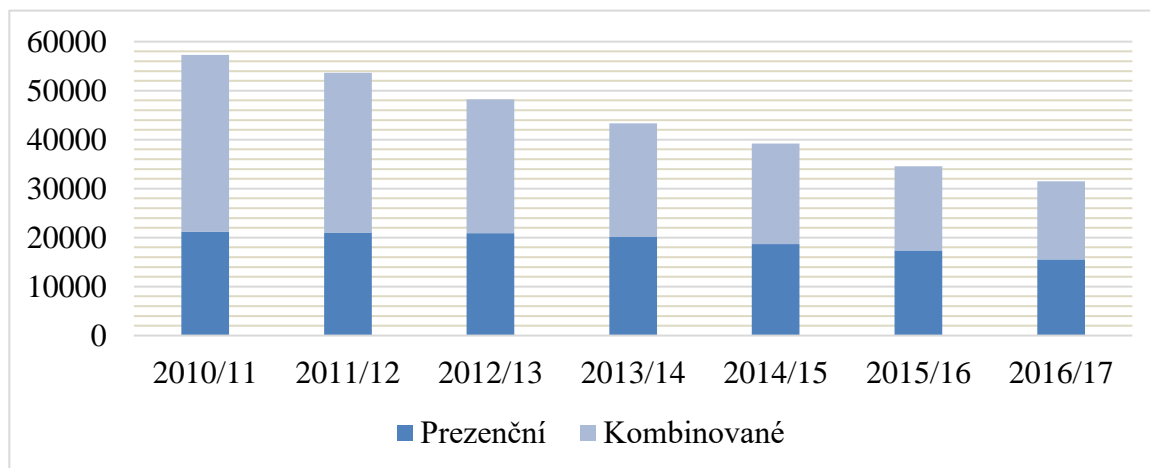
2.2. Soukromé vysoké školy

Podle zákona č. 111/1998 Sb., o VŠ (dále zákon o VŠ) je právnická osoba oprávněna působit jako soukromá vysoká škola (dále SVŠ), pokud jí MŠMT udělilo tzv. **státní souhlas** a současně má sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní místo své podnikatelské činnosti na území některého členského státu Evropské unie (dále EU), nebo která byla zřízena nebo založena podle práva některého členského státu EU. Právnická osoba, která získala oprávnění působit jako SVŠ, je povinna si sama zajistit finanční prostředky pro vzdělávací, vědeckou nebo výzkumnou, uměleckou a další tvůrčí činnost. Součástí příjmů SVŠ je, již dříve zmíněné, **školné** vybírané od studentů, které se pohybuje v rozmezí 20 000 Kč až 120 000 Kč za akademický rok, ale mohou se vyskytnout i případy vyššího školného. SVŠ si výši školného může zvolit sama. (Peková, Pilný, Jetmar, 2012)

Dále podle zákona o VŠ může MŠMT poskytnout SVŠ **dotaci** na stipendia. Výše dotace se určuje podle strategického záměru školy a každoročního plánu realizace strategického záměru, strategického záměru ministerstva, typu a finanční náročnosti akreditovaných studijních programů, počtu studentů a dosažených výsledků ve vzdělávací a tvůrčí činnosti a její náročnosti. Dotace jsou poskytovány SVŠ na výzkum a vývoj podle zvláštních právních předpisů upravujících podporu výzkumu a vývoje.

Při pohledu na nabídku SVŠ se nejvíce vyskytují školy zaměřené na ekonomické, politologické, případně právnické obory nebo programy zaměřené na marketingovou komunikaci. (Černá, 2016) Za největší negativ tohoto typu škol lze považovat poplatek za studium, tedy školné, pokud se uvažuje z pohledu uchazečů. Naopak jedním z pozitivů je absence přijímacích zkoušek. (Havlová, 2014)

Stav počtu studentů od roku 2011, kdy jejich množství bylo přes 57 tis., neustále klesá, a to rychleji než u VVŠ. Ubývají především studenti kombinované formy studia. V roce 2017 se tak jejich počet snížil na 31,5 tis. Na SVŠ na rozdíl od VVŠ je počet studentů kombinované a prezenční formy vyvážen s mírným převážením kombinované formy. Vývoj počtu studentů je zobrazen na obrázku 5.

Obrázek 5: Vývoj počtu studentů na SVŠ 2011 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2017b)

2.3. Státní vysoké školy

Státní VŠ jsou v ČR pouze vojenská a policejní (Policejní akademie v Praze a Univerzita obrany v Brně). Jsou zřizovány zvláštním zákonem a obě jsou univerzitního typu. Spravuje je Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany, které jsou i jejich hlavním zdroji financí. Nemají právní subjektivitu a jsou organizačními složkami státu. Vojenská VŠ vzdělává odborníky zejména pro ozbrojené síly. Mohou na ni studovat i studenti, kteří nejsou vojáky v činné službě. Policejní VŠ vzdělávají odborníky zejména pro bezpečnostní sbory. Obdobně jako u vojenské zde mohou studovat též studenti, kteří nejsou příslušníky bezpečnostního sboru. (Rektořík, 2002)

3. ZMĚNY V OBLASTI VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

České školství se v průběhu minulosti potýkalo s mnoha problémy a v současnosti tomu není jinak. Aktuálními problémy by mohly být nedostatečná místa na kolejích. Tento problém má kořen ve vysokých cenách za pronájem bytových prostorů, které nutí studenty, kteří jsou omezeni svými příjmy, zvyšovat jejich zájem o koleje. Za rok 2017 se výše kolejného pohybovala zhruba od 3000 Kč do 4300 Kč za měsíc, kdy nejvyšší částky za ubytování platili studenti v Praze. (ČTK, 2017) Problémem jsou i studenti, kteří si prodlužují studium, protože se tak zvyšuje finanční náročnost jak ve veřejných nákladech, tak i soukromých pro studenta. (Lokajová, 2011) Dále je dlouhodobě závažný přetrvávající problém podfinancování VŠ. Nedostatek peněz se projevuje na stagnaci mzdových prostředků, zaostávání technologie, obnově budov a investování do nových projektů, které by mohly naše školství dovést na vyšší úroveň. (ČT, 2016)

Pro zlepšení školství se pak z těchto důvodů uskutečňují různé změny a reformy, které by zmírnily či odstranily takovéto problémy. Od roku 2009 až po rok 2013 se uskutečňovala reforma na základě tzn. Bílé knihy terciárního vzdělávání (dále BK), jejímž výsledkem měla být příprava zákona o terciárním vzdělávání a zákona o finanční pomoci studentů. Během let se BK setkala s velkou kritikou ze strany VŠ a až po necelých 10 letech MŠMT a zástupci VŠ došli ke shodě a byla přijata novela zákona o VŠ, která sama o sobě vyvolala další změny. (Šima, 2016)

Následující podkapitoly se věnují vybraným událostem, programům a projektům, které měly vliv na vysokoškolské vzdělávání v posledních třech letech a došlo jimi k určitým změnám.

3.1. Rok 2016

Mezi události, které ovlivnily či změnily vysoké školství v roce 2016 lze řadit:

- Schválení novely zákona o VŠ
- Institucionální rozvojové plány 2016 – 2018
- Úprava akreditačního řízení
- Připravený návrh změny institucionálního financování VŠ
- Aktualizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2017
- Výzvy nového operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (dále OP VVV) směřující k podpoře terciárního vzdělávání

Schválení novely zákona o VŠ

V lednu 2016 byl projednán a schválen Parlamentem ČR návrh zákona, kterým se měnil zákon o VŠ a některé další zákony. Zákon vstoupil v platnost v září 2016. Novela přinesla změny jako např.: zavedení pravidel hodnocení kvality VŠ na vnitřní a vnější hodnocení, upravila udělování akreditací, zvýšila sociální stipendium a upravila oblast odnímání diplomů a akademických titulů. (Povolný, 2016).

Institucionální rozvojové plány 2016 – 2018

MŠMT vyhlásilo pro roky 2016 až 2018 institucionální program pro VVŠ. V rámci tohoto programu mohly VŠ dostat příspěvek na základě žádosti, kterou předkládají formou institucionálního plánu pro roky 2016 – 2018. V plánu je uvedeno, jakým prostřednictvím hodlá dosáhnout konkrétních cílů vycházejících z Dlouhodobého záměru ministerstva i z jejího vlastního dlouhodobého záměru. Prostřednictvím institucionálních rozvojových plánů se rozděluje velká většina prostředků v rámci ukazatele I. Minimálně 10 % z finanční částky příspěvku se rozděluje formou vnitřní soutěže na prioritní okruhy stanovené ministerstvem. (European Commission, 2018b)

Úprava akreditačního řízení

MŠMT dokončovalo přípravu nařízení vlády o standardech pro akreditace ve vysokém školství. Nařízením vlády se stanovily standardy pro institucionální akreditaci, standardy pro akreditaci studijních programů a standardy pro akreditaci habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorů. Toto nařízení vznikalo v návaznosti na novelizaci zákona o VŠ, který definuje systém institucionální akreditace a podmínky vzniku Národního akreditačního úřadu, který nahradil Akreditační komisi. (European Commission, 2018b)

Připraven návrh změny institucionálního financování VŠ

Návrh této změny pro rok 2017 předpokládal rozdělení rozpočtového okruhu I na část fixní a část výkonovou. Fixní část by pak představovala 90 % prostředků za předpokladu dostatečného objemu finančních prostředků a mezi školy by byla rozdělena pevně stanoveným procentem. Počet studentů by už neměl být hlavním kritériem pro získání peněz, ale měly by se rozdělovat i podle úspěšnosti ve vědě, společenské poptávce a atraktivity školy. Zbývajících 10 % prostředků by bylo rozděleno na základě výsledků jednotlivých škol dosažených v indikátorech kvality a výkonu (viz Tabulka 3). Dále by tento návrh dělil VŠ do čtyřech kategorií a každá tato kategorie by měla přidělené procento ve výkonových indikátorech. (European Commission, 2018b)

Aktualizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2017

Priority Aktualizace pro rok 2017 vycházely z novely zákona o VŠ. Aktualizace navazovala na strukturu Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2016 až 2020 a doplnila plánovaná opatření k jeho jednotlivým prioritním cílům. Vzhledem k šíři dopadů novely na celý systém vysokého školství se MŠMT zaměřilo zejména na koordinaci a metodickou podporu opatření, které novela zavedla, a na záležitosti související se vznikem Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství. Dále vycházely z nutnosti revize stávajícího systému financování VVŠ. Cílem je dáno dlouhodobé financování a jeho stabilizace i s ohledem na dosahovanou kvalitu činností VŠ a její další růst. (European Commission, 2018b)

Výzvy nového OP VVV směřující k podpoře terciárního vzdělávání

V květnu 2015 Evropská komise schválila návrh OP VVV, kterým umožňuje do roku 2020 využívat prostředky ze strukturálních fondů EU. Jednotlivé projekty jsou spolufinancovány ze SR. Za celé programové období by výdaje z fondů měly být 2,8 mld. EUR (cca 72 mld. Kč).

V první polovině roku 2016 byly v rámci tohoto programu vypsány tři výzvy pro VŠ. Výzva Evropského sociálního fondu byla pro VŠ, které chtějí dosáhnout zvýšení kvality vzdělávacích aktivit a tím zvýšit jejich relevanci pro trh práce, zvýšení účasti studentů se specifickými potřebami či studentů se socio-ekonomickým znevýhodněním. Výše alokace výzvy byla 3,5 mld. Kč. Druhou výzvou byla výzva Evropského fondu pro regionální rozvoj, jejímž účelem byla doplňková investiční podpora intervencí Evropského sociálního fondu, kdy její alokace činila 10 mld. Kč. Poslední výzvou je výzva Rozvoje výzkumně zaměřených studijních programů. Cílem výzvy bylo umožnit rozvoj lidských zdrojů a vývoj prostřednictvím rozvoje výzkumně zaměřených studijních programů (doktorských programů). Alokace výzvy dosahovala 0,55 mld. Kč. (European Commission, 2018b)

3.2. Rok 2017

Mezi události, které ovlivnily či změnily vysoké školství v roce 2017 lze řadit:

- Rozvojové programy VŠ (centralizované rozvojové projekty a institucionální plány)
- Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků

- Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (dále OP VVV) – výzva Vyšší odborné školy
- Plán realizace Dlouhodobého záměru pro oblast vysokých škol pro rok 2018
- Metodika 2017+

Rozvojové programy VŠ

MŠMT poskytuje VVŠ dotaci na rozvoj a s tím na realizaci centralizovaných rozvojových projektů, které byly úspěšné ve výběrovém řízení. Školy tak soutěží o dotaci. Pro posuzování těchto projektů byly stanovena kritéria ministerstvem. Finanční prostředky na centralizované rozvojové projekty byly 115 mil. Kč na rok 2017. Dále finančně přispívá na schválené institucionální plány. (MŠMT, 2018d)

Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků

V říjnu 2017 vydalo MŠMT metodický materiál Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků. MŠMT jako uznávací orgán pro regulovaná povolání pedagogického pracovníka se musí vyjádřit k vysokoškolským studijním programům, jejichž absolventi získají odbornou kvalifikaci pedagogického pracovníka v případě žádosti o akreditaci studijního programu, kterou VŠ následně předkládá Národnímu akreditačnímu úřadu. Vyjádření MŠMT je potřebné i v případě, že je žádost podávána mimoevropské VŠ. (MŠMT, 2017)

OP VVV – výzva Vyšší odborné školy

V srpnu roku 2017 MŠMT v rámci OP VVV vyhlásilo výzvu Vyšší odborné školy. Cílem výzvy byla podpora inovace vyššího odborného vzdělávání (dále VOV). Inovace se uskuteční prostřednictvím zvyšování úrovně výuky odborného cizího jazyka, prostřednictvím tvorby otevřených digitálních vzdělávacích zdrojů pro stanovené odborné oblasti, modernizace metod hodnocení studentů, inovací odborné praxe, rozvoje dalšího vzdělávání, analýzy role VOV a návrhu koncepce VOV ve školském systému. Žadatel si musel vybrat jednu oblast, kde se inovace uskuteční (ekonomickou, humanitární, technickou, zdravotní nebo pedagogickou). Projekty jsou plánovány max. na 3 roky. Odhadnutá výše finančních

prostředků ze zdrojů Evropského sociálního fondu by měla činit 580 mil. Kč. (European Commission, 2018b)

Plán realizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2018

Priority Plánu realizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2018 vycházely z novely zákona o VŠ. Plán navazuje na strukturu Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2016 – 2020 a doplňuje plánovaná opatření k jeho jednotlivým prioritním cílům. Vzhledem k předpokládanému dopadu novely na celý systém vysokého školství, který se měl projevit právě v roce 2018 byl přichystán nový model financování VVŠ (úprava RO I a rozřídění škol do 4 skupin, zrušení ukazatele M). (European Commission, 2018b)

Metodika 2017+

Metodika hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací (Metodika 2017+), byla schválena usnesením vlády dne 8.2. 2017. Tato metodika má nahradit nefunkční systém známý jako kafemlejek. Dojde tak k velkým změnám v systému hodnocení vědy.

Novinkou této metodiky je posuzování kvality výzkumných organizací (dále VO) pomocí pěti modulů. Moduly 1 a 2 se zaměřují na kvalitu vybraných výsledků a výkonnost výzkumu. Modul 3 má hodnotit společenskou relevanci výzkumu, modul 4 pak tzv. viabilitu, což je kvalita řízení instituce, a pátý modul bude hlídat strategii a koncepci. Nejvyšší váhu v celkovém hodnocení by měly mít první dva moduly. V novém systému hodnocení pro poskytovatele je schválena fixace finančních prostředků koncepčního rozvoje na tříleté období (2017 - 2019) pro větší finanční jistotu VO.

Mezi základní principy nového systému hodnocení patří rozdělení VO na tři úrovně, a to na úroveň národní neboli centrální, na úroveň poskytovatelů a hodnocení pro potřeby řízení VO. Nově se VO také dělí při hodnocení do tří segmentů: VŠ, ústavy Akademie věd ČR, rezortní VO a organizace průmyslového výzkumu. Důležitou změnou oproti stávajícímu stavu je také hodnocení úrovně mezinárodní spolupráce jednotlivých VO.

Dále bude každý výstup zařazen na škále A – E, kdy A znamená mimořádný výsledek, který odpovídá z hlediska originality, významu a obtížnosti získání špičkové světové úrovně, ačkoli v některých případech se může týkat pouze národního prostředí, až po E, které

označuje výsledek, který je v mezinárodním nebo národním prostředí průměrný až podprůměrný a nemá žádný vliv na rozvoj nebo kvalitu oboru. Každému písmenu je přiřazena konkrétní bodová hodnota, která se sečte za všechny hodnocené výsledky daného oboru a výsledek se porovná s teoretickým maximem (samá A). Obor tak získá svou hodnotu a hodnoty všech oborů dají dohromady pro VO celkovou známku od A po E a podle toho pak VO získá určitý objem peněz.

Protože jde o velmi významnou změnu, reformu v hodnocení, zavádí se postupně až do roku 2020. Kompletní hodnocení podle všech pěti modulů by tedy mělo být dokončeno v celém systému v letech 2020/2021. Pro hodnocení v letech 2017 a 2018 byly využity jen první dva moduly: Modul jedna hodnotil pouze nebibliometrické výsledky, modul dva pouze bibliometrické. (Wiesnerová, 2017; RVVI, 2017)

3.3. Rok 2018

Mezi události, které ovlivnily či změnilы vysoké školství v roce 2018 lze řadit:

- Centralizovaný rozvojový program v roce 2018
- Zlepšení podmínek doktorandů
- Plán realizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2019

Centralizovaný rozvojový program v roce 2018

V roce 2018 byl vyhlášen Program na podporu vzájemné spolupráce. VŠ soutěžily o finanční podporu na své centralizované projekty. Projekty musely být cílené jen na případy, které byly předem stanoveny. Mohly to být aktivity spojené s nastavením systému zajištění a hodnocení kvality vzdělávacích a tvůrčích činností, přechod na novou strukturu studijních programů a akreditací, mezinárodní spolupráci veřejných VŠ, propagaci vědecko-výzkumných činností VŠ, pořádání festivalů, přehlídek, výstav apod., plnění požadavků stanovených závaznými právními předpisy. Celkové finanční prostředky vynaložené na projekty činily 115 mil. Kč. (MŠMT, 2018; European Commission, 2018b)

Zlepšení podmínek doktorandů

MŠMT zvýšilo v roce 2018 příspěvek na stipendia doktorandů o 50 %. MŠMT přidělovalo VŠ na jednoho doktoranda 7500 Kč měsíčně. V roce 2018 se tato částka zvýšila na 11 250 Kč. Na stipendia doktorandů ministerstvo vydalo o 400 mil. Kč více. Výše podpory na jednoho doktoranda VVŠ činila 90 tis. Kč ročně, ale nyní je tato částka 135 tis. Kč ročně. Každá VŠ si výši stipendií stanovuje sama ve svém stipendijním řádu.

Ministerstvo plánuje do budoucna rozdělování peněz na stipendia podle počtu doktorandů, ale také především na základě kvalitativních kritérií. Další změnou je fakt, že od roku 2018 stát hradí zdravotní pojištění i doktorandům starším 26 let. (European Commission, 2018b)

Plán realizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2019

Priority Plán realizace Dlouhodobého záměru prorok 2019 i nadále souvisí se změnami zavedenými novelou zákona o VŠ. Zvažují se možné úpravy modelu financování VVŠ zavedeného od roku 2018 ve smyslu případných dalších indikátorů výkonové části, tak aby došlo k navýšení rozpočtu VŠ. V oblasti podpory mezinárodního aspektu českého vysokého školství budou zvažovány možnosti implementace společného evropského přístupu k akreditaci studijních programů typu joint degree nebo jiné způsoby posuzování zahraničního vzdělání. Měla by být také vyhodnocena či realizována národní i mezinárodní šetření zejména v oblasti uplatnitelnosti absolventů vysokých škol, která poslouží jako zdroj informací pro strategické rozhodování ministerstva. Pro zvýšení dopadu opatření v dané tematické oblasti, plán realizace nově zahrnuje doporučení pro VŠ u vybraných priorit. (European Commission, 2018b)

Vybrané změny nebo události, které se staly a ovlivnily financování VŠ v posledních třech letech jsou shrnuty v obrázku 6.

2016

- Novela zákona o VŠ
- Vyhlášení institucionálního programu pro VVŠ na roky 2016 - 2018, kdy předložením institucionálních plánů mohly VŠ získat příspěvek
- Úprava akreditačního řízení v návaznosti na novelu zákona o VŠ + vznik Národního akreditačního úřadu
- Připraven návrh změny institucionálního financování VŠ spočívající v úpravě rozdělení RO I na fixní a výkonovou část
- Aktualizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2017 v návaznosti na novelu zákona o VŠ
- V rámci OP VVV byly vypsaný tři výzvy pro VŠ na získání prostředků ze strukturálních fondů EU

2017

- MŠMT přispělo na rozvojové programy 115 mil . Kč
- MŠMT vydalo Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků
- MŠMT vyhlásilo výzvu Vyšší odborné školy v rámci OP VVV na získání prostředků na inovaci VOV
- Plán realizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2018 - z předpokládaného dopadu novely byl přichystán nový model financování VVŠ
- Metodika 2017+ - změna hodnocení VO a tím i jejich financování

2018

- Vyhlášen Program na podporu vzájemné spolupráce v rámci nehož bylo přerozděleno 115 mil. Kč na centralizované projekty VŠ
- Zlepšení podmínek doktorandů - zvýšení příspěvku na stipendia doktorandů ze 7 500 Kč měsíčně na 11 250 Kč měsíčně, stát hradí zdravotní pojištění i doktorantům starším 26 let
- Plán realizace Dlouhodobého záměru pro oblast VŠ pro rok 2019 - možná úprava modelu financování VVŠ, zvážení realizace společného evropského přístupu k akreditaci studijních programů typu joint degree, vyhodnocení či realizace národního i mezinárodního šetření v oblasti uplatnitelnosti absolventů, plán realizace nově zahrnuje doporučení pro VŠ

Obrázek 6: Shrnutí vybraných změn a událostí ve vysokém školství 2016 – 2018

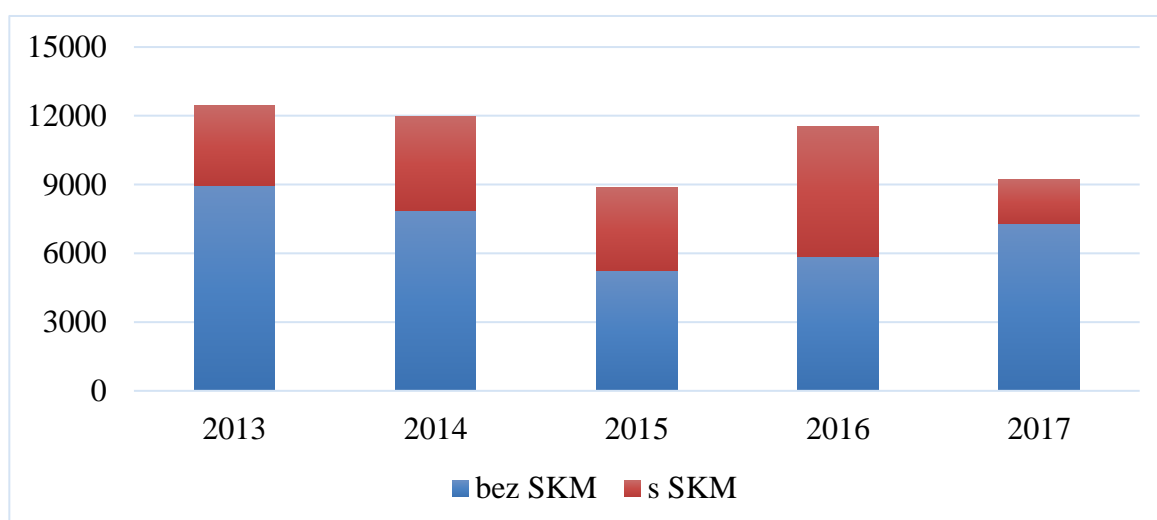
Zdroj: vlastní zpracování

4. FINANCOVÁNÍ VYBRANÝCH VYSOKÝCH ŠKOL

Tato část práce zobrazuje, jak moc jsou VVŠ závislé na veřejných zdrojích. Pro uvedení konkrétního případu financování VŠ byly vybrány Univerzita Pardubice (dále UPCE) a Technická univerzita v Liberci (dále TUL). Informace byly získány z výročních zpráv škol a největší pozornost je věnována rok 2017.

4.1. Univerzita Pardubice

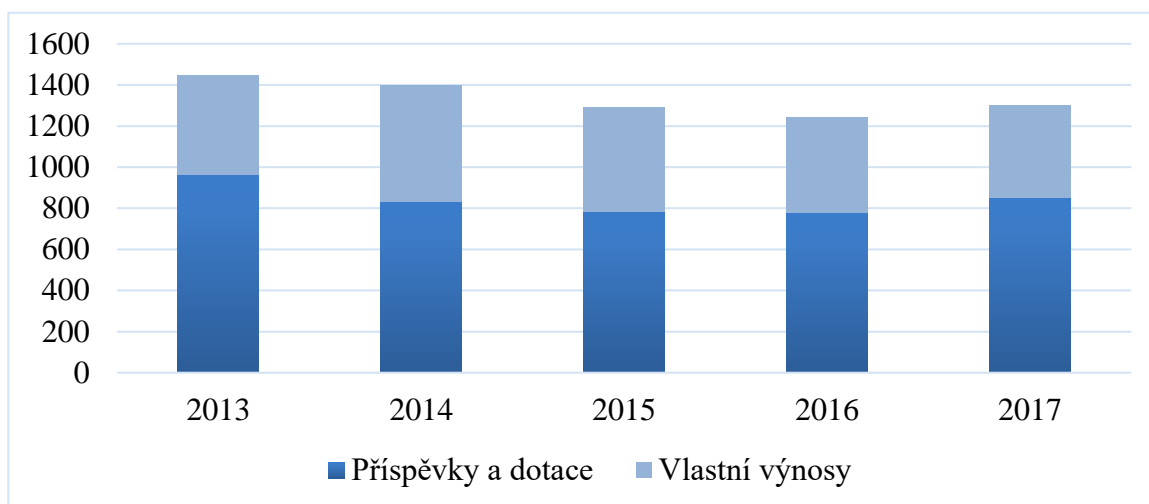
UPCE je VŠ univerzitního typu, jejíž historie sahá až do roku 1945. Její vznik je datován k 27. červnu 1950. UPCE má v současnosti sedm fakult. S téměř 8 tis. studenty patří do skupiny středně velkých VVŠ. UPCE nabízí studijní programy pro bakalářské, magisterské, případně doktorské studium v oblasti přírodních a technických věd orientované na chemii, chemické technologie, biotechnologie a biochemii, elektrotechniku, informatiku, problematiku dopravy a spojů a materiálové inženýrství, v oblasti společenských věd na obory ekonomické a veřejnosprávní, filologické, historické, filosofické a sociologické, také obory zdravotnické a související hraniční a interdisciplinární obory, umělecké obory zaměřené na konzervační techniky a restaurování. Univerzita nabízí více než šedesát studijních oborů a více než sto dvacet studijních programů, které jsou v souladu s Boloňskou deklarací a trendy vysokoškolského vzdělávání ve světě, což znamená ve strukturované podobě. Vedle vzdělání je pro univerzitu charakteristická i vědecká a výzkumná činnost, která si získala respekt u domácí i mezinárodní vědecké obce. (UPCE, 2018a)

Obrázek 7: Vývoj HV po zdanění UPCE v letech 2013 – 2017 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (UPCE, 2018b)

UPCE je organizací, která vykazovala v posledních letech i v současnosti kladný hospodářský výsledek (déle HV), jehož vývoj je vidět na obrázku 7. Zisku je dosahováno především u komerčních činností v oblasti stravování a ubytování (dále SKM), dalších služeb pro studenty, dále pronájemem volných kapacit, komerčních školení, konferenčních a dalších činností a služeb poskytovaných univerzitou. V případě roku 2017 došlo ke značnému poklesu zisku z oblasti SKM, z důvodu roční rekonstrukce jednoho z pavilonů kolejí a tím nemožnosti využití plné lůžkové kapacity. Došlo tak k meziročnímu poklesu o 20 % celkového HV.

Obrázek 8: Vývoj výnosů UPCE 2013 – 2017 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (UPCE, 2018b)

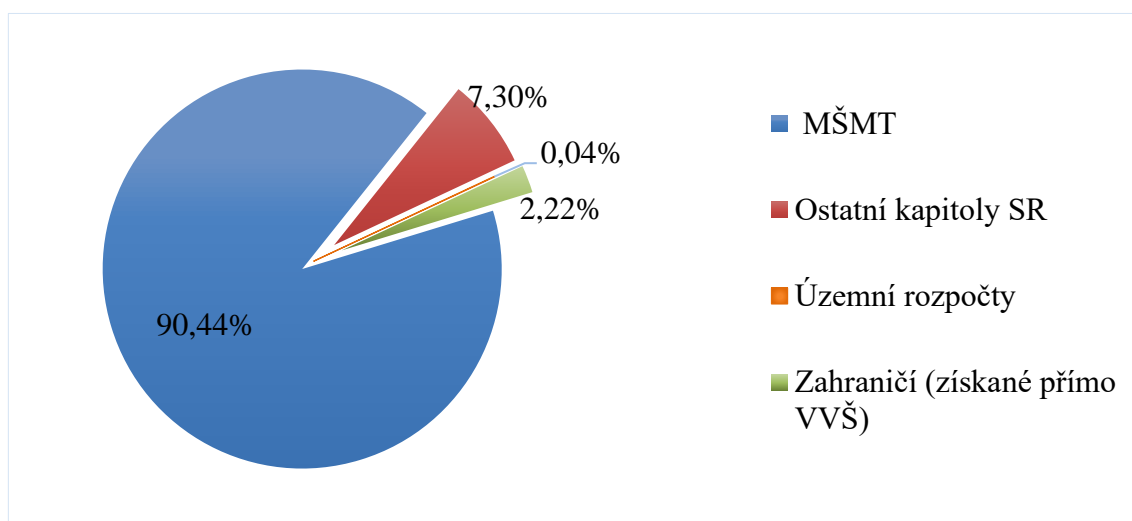
Vývoj výnosu je zobrazen na obrázku 8, kde je vidět, že výnosy od roku 2013 až po rok 2016 klesaly. Největší podíl na výnosech vždy měly příspěvky a dotace. V roce 2014 došlo ke zvýšení vlastních výnosů, ale poklesu příspěvků a dotací. Za rok 2017 mají na celkových výnosech 1,3 mil. Kč (hlavní + doplňková činnost) příspěvky a dotace ze SR a z ostatních veřejných zdrojů podíl 65 % celkové částky. Zbývajících 35 % tvoří vlastní výnosy. U vlastních výnosů došlo meziročně k poklesu o 3 % a u příspěvků a dotací k růstu o 9 %.

Tabulka 4: Poskytnuté veřejné zdroje financování UPCE v roce 2016 a 2017 (v mil. Kč)

	2016		
	Z veřejných rozpočtů ČR	Ze zahraničí	Celkem veřejné zdroje
Běžné	744	38	782
Kapitálové	65	0	65
Celkem	809	38	847
2017			
Běžné	828	21	849
Kapitálové	97	0	97
Celkem	925	21	946

Zdroj: vlastní zpracování dle (UPCE, 2018b)

Z tabulky 4 vyplývá, že univerzitě byly v roce 2017 poskytnuty celkové finanční prostředky z veřejných zdrojů v souhrnné výši 946 mil. Kč, z toho neinvestiční prostředky (běžné či provozní) činily 849 mil. Kč a prostředky investiční (kapitálové) činily 97 mil. Kč. Při meziročním porovnání bylo UPCE poskytnuto o 99 mil. Kč (12 %) celkových prostředků více než v roce 2016. Na již zmíněném navýšení poskytnutých finančních zdrojů UPCE se podílely zejména kapitálové zdroje, jejichž nárůst činil celkem 32 mil. Kč (49 %). Tento nárůst byl způsoben hlavně získáním prostředků z programů strukturálních fondů. Běžné zdroje vzrostly o 67 mil. Kč (9 %). Z celkových 946 mil. Kč bylo 604 mil. Kč (64 %) poskytnuto na vzdělávací činnost a 341 mil. Kč (36 %) na vědu a výzkum (dále VaV).

Obrázek 9: Struktura finančních prostředků z veřejných zdrojů UPCE za rok 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle (UPCE, 2018b)

Největší část univerzita získala z veřejných rozpočtů ČR. Z grafu na obrázku 9 vyplývá, že se jedná především o prostředky z kapitoly MŠMT (cca 90 %), u nichž meziročně došlo k růstu o 116 mil. Kč (16 %). Na druhém místě jsou ostatní kapitoly SR (cca 7 %), které se meziročně nezměnily. Veřejné prostředky ze zahraničí (cca 2 %) a z územních rozpočtů (téměř 0 %) nepředstavují v rozpočtu univerzity významné zdroje.

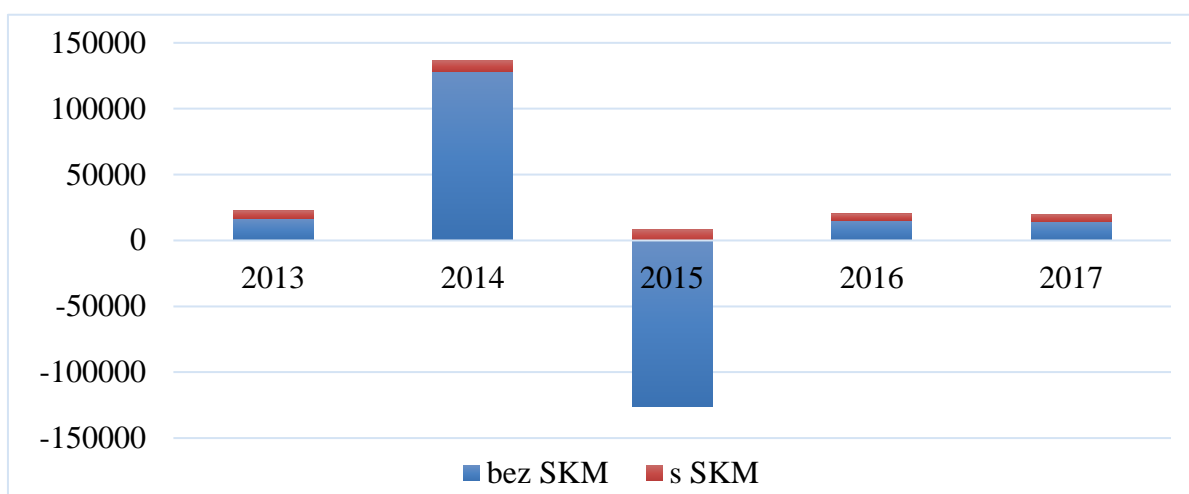
Příspěvky a dotace získané na vzdělávací činnost od MŠMT na základě ukazatelů činily 480 mil. Kč za rok 2017. Z čehož 418 mil. Kč (87 %) tvoří ukazatel A + K (nyní fixní a výkonová část RO I). Celková částka příspěvků a dotací i s kapitálovými zdroji byla 502 mil. Kč a meziročně vzrostla pouze o 7 mil. Kč (1 %). Tento příspěvek tvoří 53 % celkových poskytnutých prostředků z veřejných zdrojů.

V roce 2017 UPCE získala na VaV celkem 341 mil. Kč z veřejných zdrojů. Stejně tak jako u vzdělávací činnosti, největší část tvořily prostředky z MŠMT. Především na institucionální podporu dlouhodobého koncepčního rozvoje VO (ve výši 174 mil. Kč)

a účelovou podporu specifického výzkumu (ve výši 30 mil. Kč). Dále jsou to prostředky z Grantové agentury ČR ve výši 33 mil. Kč a mimo jiné i finance ze strukturálních fondů EU ve výši 50 mil. Kč.

4.2. Technická univerzita Liberec

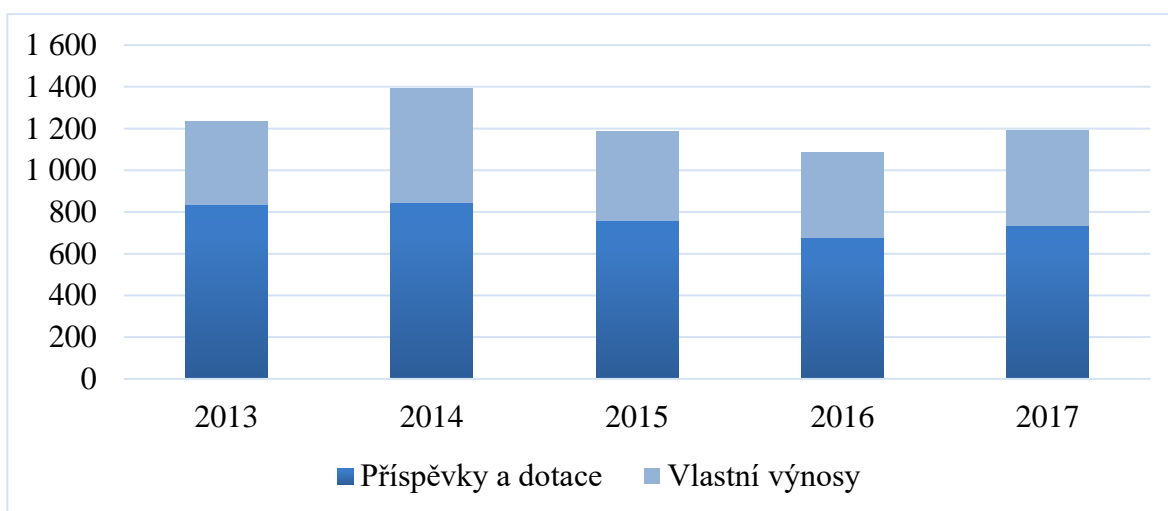
V roce 1953 vznikla Liberecká univerzita jako Vysoká škola strojní v Liberci. V roce 1960 přibyla ke strojní fakultě fakulta textilní a škola byla přejmenována na Vysokou školu strojní a textilní v Liberci. Postupem let fakulty přibývaly. Vznikla Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, Ekonomická fakulta a Fakulta umění a architektury. Vznik nynější Technické univerzity v Liberci je datován k 1. lednu 1995. Dnes má univerzita sedm fakult, nejmladší je Fakulta zdravotnických studií založená v roce 2016, a jeden výzkumný ústav, Ústav pro nanomateriály, pokročilé technologie a inovace, který vznikl v roce 2011. Univerzita spolupracuje s přibližně 200 podobně zaměřenými institucemi po celém světě. Textilní fakulta je dodnes jediná svého druhu v Evropě a nabízí studium oborů jako je textilní marketing či návrhářství. (TUL, 2018a)

Obrázek 10: Vývoj HV po zdanění TUL v letech 2013 – 2017 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (TUL, 2018b)

Na obrázku 10 je vidět, že TUL na rozdíl od UPCE, nevykazovala v posledních letech jen kladný HV. Jedná se o rok 2015, kdy HV z hlavní činnosti skončil se ztrátou 119 mil. Kč. Hlavním důvodem této ztráty byl odpis pohledávek vzniklých z penalizačních faktur ve výši 121 mil. Kč z důvodu nepřiznání jejich oprávněnosti odvolacím soudem. Na pokrytí této ztráty byla využita rezerva, která byla vytvořena ze zlepšeného HV za rok 2014. Důvodem tohoto zlepšeného HV bylo vystavení právě zmíněné penalizační faktury. SKM také ovlivňuje HV, ale podíl na něm je menší než u UPCE.

Obrázek 11: Vývoj výnosů TUL 2013 – 2017 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle (TUL, 2018b)

Na obrázku 11 je vidět vývoj výnosů TUL za posledních pět let. Nejvíce vyčnívá opět rok 2014, který souvisel s penalizační fakturou. Je vidět, že největší podíl na výnosech mají příspěvky a dotace, které vždy tvoří nad polovinu. Za rok 2017 na celkových výnosech 1,2 mil. Kč (hlavní + doplňková činnost) tvoří příspěvky a dotace ze SR a z ostatních veřejných zdrojů 61 % celkové částky. Zbývajících 39 % tvoří vlastní výnosy. Dalo by se tak říct, že TUL je jen o 4 % méně závislá na veřejných zdrojích než UPCE.

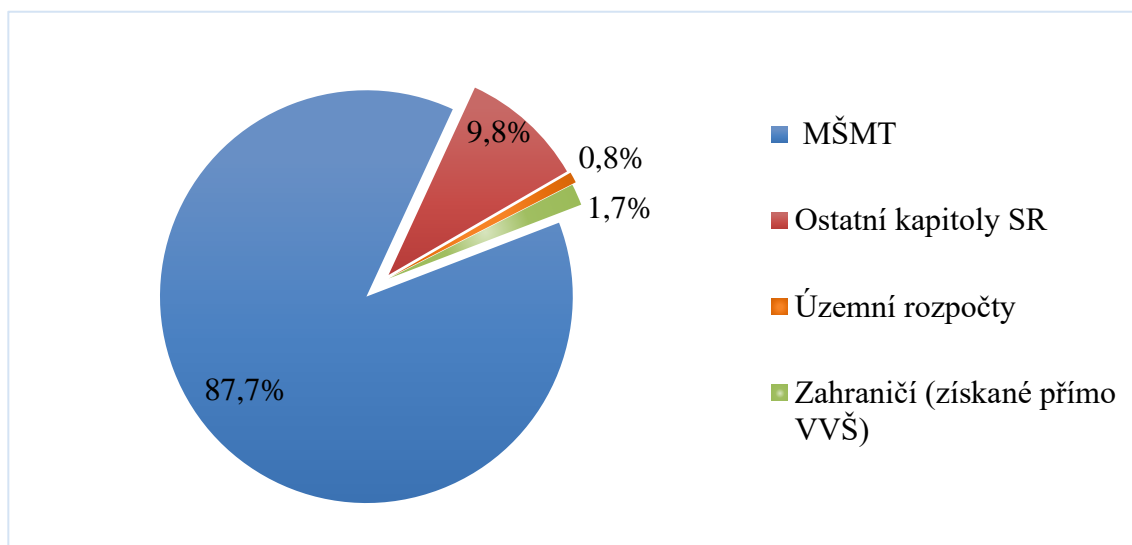
Tabulka 5: Poskytnuté veřejné zdroje financování TUL v roce 2016 a 2017 (v mil. Kč)

	2016		
	Z veřejných rozpočtů ČR	Ze zahraničí	Celkem veřejné zdroje
Běžné	650	24	674
Kapitálové	68	0	68
Celkem	718	24	742
2017			
Běžné	721	14	735
Kapitálové	94	0	94
Celkem	815	14	829

Zdroj: vlastní zpracování dle (TUL, 2018b)

Z tabulky 5 vyplývá, že univerzitě byly v roce 2017 poskytnuty celkové finanční prostředky z veřejných zdrojů v souhrnné výši 829 mil. Kč, z toho běžné prostředky činily 735 mil. Kč a prostředky kapitálové činily 94 mil. Kč. Při meziročním srovnání vzrostly celkové poskytnuté prostředky o 12 %, což je stejné s UPCE. Stejně tak se jednalo zejména o růst kapitálových prostředků, které vzrostly o 26 mil. Kč (38 %) a jedním z důvodů navýšení bylo získání prostředků z programů strukturálních fondů. Běžné zdroje vzrostly o 61 mil. (9 %).

Z celkových 829 mil. Kč bylo 484 mil. Kč (58 %) poskytnuto na vzdělávací činnost a 345 mil. Kč (42 %) na VaV. Rozdíl mezi TUL a UPCE jsou 4 %, kdy bylo poskytnuto více prostředků na VaV u TUL.

Obrázek 12: Struktura finančních prostředků z veřejných zdrojů TUL za rok 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle (TUL, 2018b)

Struktura finančních prostředků z veřejných zdrojů se od UPCE procentuálně výrazně neliší, což je vidět po porovnání obrázku 9 a 12. Největší část z celkových poskytnutých prostředků TUL získala stejně jako UPCE z veřejných rozpočtů ČR. Znovu se jedná především o prostředky z kapitoly MŠMT (87 %), u nichž meziročně došlo k růstu o 78 mil. Kč (12 %), tvoří však o něco menší podíl na celku než u UPCE. Dále jsou to prostředky z ostatních kapitol SR (10 %), které se meziročně zvýšily o 17 mil. Kč (27 %) a mají tak větší podíl na celku než u UPCE. Méně výraznými zdroji jsou prostředky z územních rozpočtů (1 %) a ze zahraničí (2 %). V případě prostředků z územních rozpočtů došlo meziročně k nárůstu až o 75 %, kdežto u zahraničních zdrojů k poklesu o 42 %. Změnil se tím tak jejich podíl na celkové částce, kdy zahraniční prostředky měly v roce 2016 větší díl.

Za rok 2017 příspěvky a dotace získané na vzdělávací činnost od MŠMT na základě ukazatelů činily 422 mil. Kč. Z čehož 358 mil. Kč (85 %) tvořil ukazatel A + K (nyní fixní a výkonová část RO I). Celková částka příspěvků a dotací i s kapitálovými zdroji činila 432 mil. Kč a meziročně vzrostl pouze o 12 mil. Kč (3 %). Tento příspěvek tvoří 52 % celkových poskytnutých prostředků z veřejných zdrojů. V roce 2018 by tento příspěvek měl vzrůst na základě nového modelu financování zejména na RO I a na stipendia doktorandů (ukazatel C v RO II) a to u všech škol.

V roce 2017 TUL získala na VaV celkem 345 mil. Kč z veřejných zdrojů. Prostředky z MŠMT znovu tvoří největší podíl (50 %) a jedná se také o institucionální podporu dlouhodobého koncepčního rozvoje VO (ve výši 112 mil. Kč) a účelovou podporu specifického výzkumu (ve výši 62 mil. Kč). Další významným zdrojem byla Technologická agentura ČR, která TUL poskytla 46 mil. Kč. Finance ze strukturálních fondů tvořily částku 93 mil. Kč.

5. FINANCOVÁNÍ VYSOKÝCH ŠKOL V ZAHRANIČÍ

Práce se zabývá především analýzou financování VŠ v ČR, je však na místě uvést příklady vysokoškolského studia ze zahraničí, které mohou být inspirativní.

Pro komparaci financování VŠ bylo v této práci vybráno Dánsko, Anglie a Nizozemsko. Pozornost byla věnována zejména vysokoškolským institucím, způsobu financování VŠ, výši školného, stipendiím a možnosti získání studentských půjček. Následně je provedeno porovnání těchto zemí a ČR a na závěr jsou uvedena doporučení, která by mohla vylepšit financování českých VŠ.

5.1. Dánsko

Vzdělávací systém v Dánsku je považován za jeden z nejlepších ve světě. Studium je financované státem a je bezplatné.

Dánské **vysokoškolské vzdělávání** zahrnuje univerzitní a neuniverzitní sektor, ve kterém jsou nabízeny různé studijní programy. Tyto programy se uskutečňují na třech úrovních: v krátkém cyklu, středním cyklu a dlouhém cyklu a jsou poskytovány čtyřmi typy institucí, mezi které patří:

- **Obchodní akademie**, které nabízejí programy s krátkými cykly. Studium je zaměřeno především na profesionalitu. Student může studovat AP program a získat tím AP Degree (Academic Profession Degree), které se skládá ze 2 let studia a 0,5 roční praxe. Dále může pokračovat tzv. Top-up programem, který je nástavbou AP programu a vede k získání bakalářského titulu. Skládá se z 1 roku studia a 0,5 roční praxe. Praxe mohou probíhat kdekoli na světě. Obchodní akademie poskytují i samostatné 3 leté bakalářské programy.
- **VŠ typu „college“**, což jsou části univerzit nabízející programy s krátkými cykly a středními cykly. Student může získat po 3 – 4 letech bakalářský titul a navázat tak na magisterské studium.
- **Univerzity** nabízející programy s dlouhými cykly, ale mohou nabízet i programy krátkého a středního cyklu. V dlouhém cyklu, který trvá 3 a více let, student získává doktorský titul.
- **Instituce**, které nabízejí **umělecké vzdělávání** a mají stejnou úroveň jako univerzity. Poskytují programy dlouhého cyklu, ale i krátkého a středního. (Information Planet, 2016; European Commission, 2018c)

Zodpovědnost za vysokoškolské vzdělávání je rozdělena mezi tři ministerstva: Ministerstvo vysokoškolského vzdělávání a vědy, které je zodpovědné za všechny cykly, Ministerstvo kultury rozhodující o počtu univerzit a Ministerstvo obrany. V Dánsku neexistují, žádné soukromé instituce, které by poskytovaly terciární vzdělávání.

Metoda **financování VŠ** v Dánsku je stejná jako v ČR. Dostávají granty od státu a dále mají příjem ze svých vlastních činností (př. členské poplatky atd.). Státní grant tvoří přes 80 % celkových zdrojů VŠ a jsou tedy základním zdrojem finančních prostředků.

Stát uděluje granty na vzdělávací činnost přerozdělované na základě tzv. taxametr systému. Zdroje jsou alokovány podle počtu studentů, kteří složili zkoušku, vynásobeného taxametry stanovenými vládou. Taxametr je dále kombinován se základními granty na financování základních výdajů instituce. Základní grant způsobuje přerozdělování ve prospěch menších institucí jako kompenzaci jejich poměrně vyšších jednotkových nákladů.

Studenti v Dánsku neplatí školné. Stejně platí pro studenty z EU a z Evropského hospodářského prostoru (dále EHP) nebo pro studenty účastnící se výměnného programu. Od placení školného jsou osvobozeni také studenti s povolením k trvalému pobytu, s dočasným povolením k pobytu nebo děti migrujících pracovníků z nečlenských zemí. Všichni ostatní musí platit školné, které se pohybuje od 6 000 EUR do 16 000 EUR ročně (cca 155 tis. - 414 tis. Kč). Částky se liší dle studijních oborů a škol.

Existuje zde finanční podpora studentů, aby nikomu nebylo odepřeno vzdělání z ekonomických důvodů. Dělí se do dvou hlavních podpůrných programů. V prvním všichni dánští studenti, kteří dosáhli 18 let a studují v prezenčním studiu mají nárok na podporu z veřejných zdrojů. Jedná se o podporu na životní náklady a na studijní materiály. Tato podpora se může změnit po dosažení 20 let, do kdy její výše závisí na příjmech rodičů. Druhý je pro studenty zapsané ve vysokoškolských kurzech. Výše podpory se odvíjí od toho, zda student žije s rodiči nebo ne. (European Commission, 2018) Student tak může získat stipendium až v hodnotě 750 EUR (cca 20 tis. Kč). Pro získání tohoto stipendia existují dané podmínky, které student musí splňovat:

- Studuje v prezenční formě a má aktivní účast ve škole (docházka).
- Má odpracovaných 43 hodin měsíčně (10 – 12 hodin týdně).
- Student je občanem Dánska nebo EU, EHP atd. (Scandinavian Study, 2018)

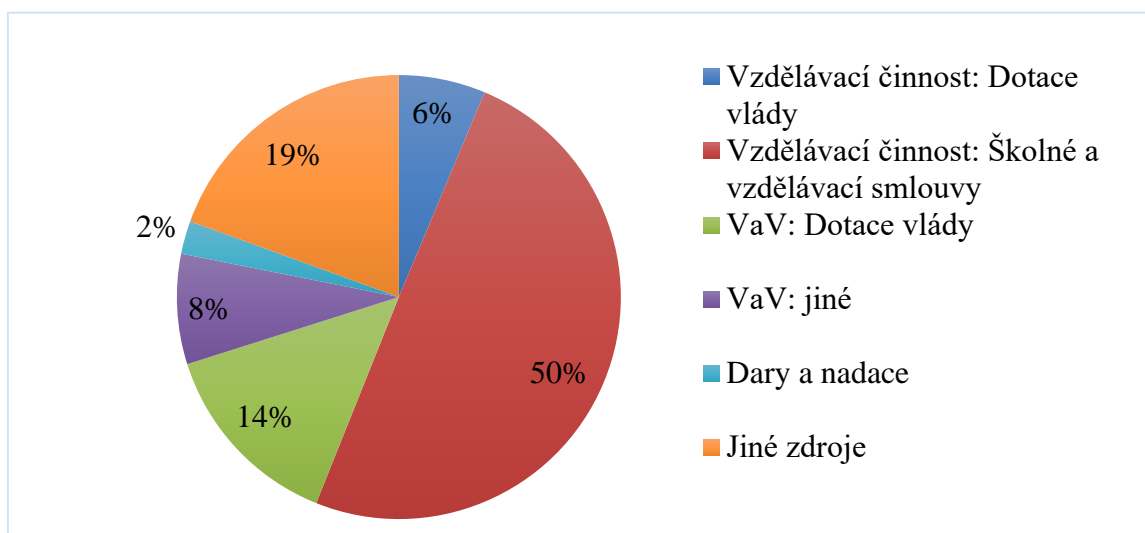
Na toto stipendium dále nemá nárok student, který vydělává více než 1500 EUR měsíčně před zdaněním (cca 39 tis. Kč) nebo student, který má prodloužené studium o více než rok. Studenti však mají možnost získat studentskou půjčku od státu.

5.2. Anglie

Vzdělávací systém v Anglii se zdá být velice složitý. Skládá však stejně jako v ČR z předškolního, základního (primární a sekundární neboli první a druhý stupeň), středního a vysokoškolského vzdělávání. Rozdíl je jeho věkové rozdělení.

Velká Británie je známá svým vysokým školstvím pro elitu a její školy se objevují pravidelně na žebříčcích univerzit na čelních místech (jedná se o Oxford a Cambridge) (Ježková, 2010). O všechny úrovně vzdělávání se stará „Department for Education“ (Ministerstvo školství). V Anglii existují vysokoškolské instituce universitního i neuniversitního typu. Patří sem **university**, „**colleges**“ a **další vysokoškolské instituce**. Tyto instituce poskytují dva typy studia. Studium, kdy na závěr student získá bakalářský, magisterský či doktorský titul a studium, na jehož závěr student získá diplom nebo certifikát. Takové studium trvá 1 – 2 roky. Bakalářské studium trvá obvykle 3 roky. Navazuje magisterské studium trvající 2 roky a doktorské, které je běžně dokončeno za 2 – 3 roky. Existují i programy, které mají bakalářský a magisterský program spojený v jednom a trvají 4 roky. Studijní programy se uskutečňují ve třech cyklech.

V Anglii se metoda **financování VŠ** liší od ČR. Vysokoškolské instituce mohou být soukromé nebo veřejné. Získávají finanční prostředky ze SR formou grantů, od studentů ve formě školného, z vlastních činností, darů a dalších zdrojů příjmů. Soukromé instituce nezískávají od státu žádné granty, jsou tak ještě více závislé na školném. Školné tvoří 50 % celkových finančních prostředků poskytnutých VŠ a 20 % získávají od vlády. Vzdělávací činnost je hrazena téměř výlučně ze školného a stát tedy hradí prakticky pouze výdaje na výzkum (viz obrázek 13). V současnosti je horní hranice školného stanovena na 9 250 GBP za rok (cca 268 tis. Kč) u bakalářského studia. V případě magisterského a doktorského studia není hranice stanovena a pohybuje se mezi 4 000 GBP a 10 000 GBP, ale může být i mnohem vyšší. Anglie a tím Velká Británie je zemí v Evropě s nejvyšším školným. (European Commission, 2018)

Obrázek 13: Struktura zdrojů příjmů VŠ ve Velké Británii za rok 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle (Universities UK, 2018)

Také Anglie poskytuje studentům VŠ finanční podporu. Jedná se o studentské půjčky na školné a na životní náklady, různá stipendia a ocenění. Dostupné jsou i příspěvky a granty pro studenty, kteří jsou rodiči nebo pro studenty, kteří mají zdravotní znevýhodnění. (European Commission, 2018)

Půjčky se však musí na rozdíl od grantů a stipendií vracet. Školné se začíná splácet následující rok po ukončení studia. Hrubý roční příjem musí přesahovat 25 000 GBP (cca 725 tis. Kč), v případě nižšího příjmu se školné nesplácí. Výše splátek závisí na příjmu, který je nad 25 000 GBP, kdy se z něj ročně splácí určité procento (9 % pro bakaláře, 6 % pro magistry a doktory). Pokud student dokončil studium v Anglii, ale žije mimo Velkou Británii, závisí výše splátek na zemi, ve které žije. Konkrétně v ČR musí být hrubý roční příjem vyšší než 15 000 GBP (cca 435 tis. Kč). Pokud příjem klesne pod stanovený limit, povinnost půjčku splácet se pozastavuje. Po uplynutí 30 let se půjčka anulují a jakýkoliv nesplacený zůstatek mizí. Nesplacené půjčky pak hradí stát. (Scandinavian Study, 2018)

5.3. Nizozemsko

Nizozemský vzdělávací systém se řadí vysoko nad úroveň mnohých evropských univerzit. Země je tolik zaměřena na vysokoškolské vzdělávání, že s nabídkou 1 150 mezinárodních programů je jeho největším poskytovatelem v Evropě. Studijní programy se uskutečňují ve třech cyklech a jsou poskytovány vysokoškolskými institucemi veřejného i soukromého charakteru.

Mezi veřejné se řadí:

- **Výzkumné univerzity**, které se soustředí na provádění vědeckého výzkumu. Jejich absolventi se stávají výzkumní a vědeckí pracovníci. Spadají pod ně i teologicko-

humanitní univerzity a jedna tzv. „Otevřená univerzita“. V současnosti je 14 těchto univerzit v Nizozemsku. Vyskytují se i soukromé univerzity, ale jejich počet není vysoký.

- Vysoké školy, které jsou též označovány jako **univerzity aplikovaných věd** (jinak HBO). Odlišují se od typických univerzit poskytováním profesního vzdělávání především v oblasti umění a vědy. Studenti tak získávají větší odbornost pro budoucí povolání. Poskytují bakalářské (obvykle 3 roky) a některé školy i magisterské programy (1 – 2 roky). Vyskytují se i bakalářské programy trvající 4 roky. Těchto VŠ se v Nizozemsku vyskytuje přes 30.
- **Otevřená univerzita** poskytuje univerzitní i vysokoškolské vzdělání především jako pokročilé školení a kurzy v rámci různých oborů ve formě dálkového studia.

U soukromých vysokoškolských institucí se jedná obvykle o zahraniční univerzity a obchodní školy.

Soukromé VŠ nejsou ve své činnosti státem **financovány** a musí si zajistit své vlastní finanční prostředky a tím je především školné. Oproti tomu všechny VVŠ (vládou založené) získávají finanční prostředky od státu prostřednictvím Ministerstva školství, kultury a vědy nebo Ministerstva hospodářství. VVŠ získávají tyto prostředky jako odměnu za poskytování bakalářských a magisterských programů, na výzkum (u výzkumných univerzit), na vývoj (u HBO) a na výzkum a spolupráci univerzitním nemocnicím (v případě lékařských studií). U vysokoškolského vzdělávání je rozpočet stanoven na každý rok vládou. Granty poskytnuté vládou jsou největším zdrojem finančních prostředků pro VVŠ. Prostředky, které školy získají od vlády nemusí vždy jít na tu činnost, na kterou ji získaly. Nakládají s nimi podle svého.

Vládní financování je založeno především na výkonu. Na vzdělávací činnost získávají VŠ finance na základě počtu studentů, kteří studují ve standardní době, počtu studentů, kteří získali bakalářský nebo magisterský titul a specifické sumy. Na VaV je stanovena částka hlavně podle počtu studentů, kteří získali titul a jsou zahrnuti i doktorské tituly. Dále VŠ mohou získat více jak 7 % z celkového příspěvku na vzdělávání v rámci tzv. dohody o výkonnosti, kterou jsou školy zavázány zvyšovat kvalitu studia, úspěšnost studentů, větší diferenciaci studijních programů a vyšší vyprofilovanosti jednotlivých institucí. Vysokoškolské instituce také často získávají i soukromé prostředky od podniků a neziskových výzkumných institucí. (European Commission, 2018)

Dalším finančním zdrojem je školné od studentů. Je vládou stanovené, že studenti musí platit školné. V Nizozemsku existují dva typy školného: statutární a institucionální. Statutární je nejnižší možné školné určené státem a institucionální je školné, které si může určovat každá

škola jinak. (Information Planet, 2018) Statutární je stanoveno na 2 060 EUR za školní rok 2018/19 (cca 53 tis. Kč), ale závisí též na oboru (v případě magisterského studia může být vyšší). Podmínkou je, že student je občan Nizozemska, EU nebo EHP atd. jinak školné může dosahovat až 15 000 EUR (cca 390 tis. Kč). Studenti však mají nárok na studentskou půjčku, která se začíná splácet 2 roky po ukončení studia. Školné je též možné rozdělit ročně až do deseti splátek. Na začátku se může zaplatit 206 EUR (cca 5,3 tis. Kč) a ostatní splátky lze hradit již ze zdrojů z půjčky. Půjčka je splatná až 15 let po ukončení studia. Výše splátek závisí na příjmu, kdy jsou měsíčně spláceny 4 % z příjmu (neplatí se, pokud příjem klesne pod minimální mzdu). (Scandinavian Study, 2018)

Student může dále získat základní stipendium, na které mají nárok všichni a doplňkové stipendium ve výši až 500 EUR (cca 13 tis. Kč), kdy student musí splňovat podmínky:

- Student je mladší než 30 let a je občanem státu nebo EU, EHP atd.
- Studuje denní formu studia.
- Má odpracováno 56 hodin měsíčně (14 – 16 hodin týdně).
- Příjem rodičů je menší než 30 000 EUR ročně (cca 780 tis. Kč).

Další podporou studentů je úročená půjčka a dotace na cestovné. V případě dotace na cestovné má student městskou hromadnou dopravu se slevou nebo i zdarma. Vlaky v rámci Nizozemska jsou též zdarma. Student si zvolí, zda bude mít pracovní týden zdarma nebo víkendy zdarma. (Scandinavian Study, 2018; Information Planet, 2018)

5.4. Porovnání a doporučení

Na základě výše získaných poznatků o vzdělávání na vysokých školách v zahraničí může být provedeno porovnání s ČR.

Porovnání financování VŠ vybraných zemích a ČR

- Vysokoškolské vzdělávání má především na starost v ČR MŠMT, v Dánsku Ministerstvo vysokoškolského vzdělávání a vědy a Ministerstvo kultury, v Nizozemsku Ministerstvo školství, kultury a vědy a v Anglii Ministerstvo školství. Jedná se tedy vždy o Ministerstvo školství.
- Všechny země mají bakalářské, magisterské a doktorské studijní programy, které se uskutečňují v rámci třech cyklů, kdy na závěr studenti získávají odpovídající titul. V Dánsku je možné získat bakalářský titul i jinak než v bakalářském studiu, a to studiem Top-up programu navazujícího na AP program.

- Ve všech zemích existují univerzitní i neuniverzitní instituce, které poskytují vysokoškolské vzdělávání.
- V ČR, Anglii a Nizozemsku se nacházejí instituce soukromého charakteru, které poskytují vysokoškolské vzdělávání. V Dánsku se tyto instituce nenacházejí.
- V Anglii a Nizozemsku jsou především veřejné VŠ, ale v ČR je více soukromých.
- V ČR mohou dotace od státu získat i soukromé VŠ, ale v Anglii a Nizozemsku ne.
- Způsob, jakým jsou VŠ financovány se u vybraných zemí liší. Dánsko a ČR jsou financovány státem. Anglie a Nizozemsko získávají finanční prostředky od státu a od studentů. Prostředky od státu ve všech zemích školy získávají na základě určitého alokačního vzorce (pravidel).
- ČR, Dánsko a Nizozemsko získávají finanční prostředky především od státu. Anglie je získává převážně od studentů ve formě školného.
- Dotace vlády jdou v Anglii z převážné většiny na VaV, naopak v ČR jdou dotace a příspěvky hlavně na vzdělávací činnost.
- Všechny země mají řadu finančních podpor pro studenty. Poskytují určitá stipendia a studentské půjčky. Podmínky pro studentské půjčky se ovšem v jednotlivých zemích liší, a to zejména výši půjčené částky a úroky, jak je možné vidět v tabulce 6.

Tabulka 6: Komparace školného a studentských půjček

	Školné	Studentské půjčky	Úroky
ČR	X	500 Kč – 800 000 Kč	4 % - 10 %
Dánsko	X	cca 5000 EUR	4 %
Anglie	9 250 GBP	9 250 GBP	3,3 % - 6,3 %
Nizozemsko	2 060 EUR	2 060 EUR	0,81 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6 uvádí, že v ČR se na VVŠ školné neplatí, ale existují výjimky jako jsou studijní programy v cizích jazycích. Jejich výše není zákonem stanovena, ale často se pohybuje kolem 45 tis. - 130 tis. Kč v závislosti na studijním programu. Určitou formu školného mohou platit i studenti českého studijního programu (viz kapitola 2.1.2.). V Dánsku též studenti neplatí školné. Výjimkou jsou studenti, kteří nejsou občany Dánska, EU nebo EHP atd. Jejich školné se pak pohybuje od 6 tis. do 16 tis. EUR, ale může být i vyšší v závislosti na studijním programu. Anglie má co se týče bakalářského studia nejvyšší školné a to 9 250 GBP. Pro magisterské a doktorské studium se částka pohybuje mezi 5 – 10 tis. GBP, ale opět může být i vyšší. V Nizozemsku bylo nejnižší školné stanoveno státem na 2 060 EUR za bakalářské

studium za rok 2017/18. Za magisterské a doktorské studium může být školné nižší i vyšší než 2000 EUR.

Dále z tabulky 6 vyplývá, že ve všech státech je možné získat studentskou půjčku. V ČR tuto půjčku nelze získat od státu, ale pouze od banky nebo nebankovního sektoru. Její výše se obvykle pohybuje od 500 Kč do 800 tis. Kč, ale opět může být i vyšší. Úroky jsou však vysoké, a proto se většinou ani půjčka nevyplatí. Konkrétní příklady půjček jsou uvedeny v příloze B.

Dánsko poskytuje v rámci studentské podpory půjčku asi 5000 EUR za rok (cca 130 tis. Kč). Půjčka je poskytována studentům, kteří přesáhli standartní dobu studia nebo studentům, kteří nejsou občany Dánska, EU nebo EHP atd. Je na ní dán úrok ve výši 4 %.

V Anglii lze získat půjčku od státu do max. výše školného 9 250 GBP u bakalářského studia. V případě magisterského a doktorského může získat až 10 tis. GBP. Výše úroku je závislá na výši inflace a stanovuje se každé září na základě výše inflace v dubnu téhož roku. Od září 2018 je stanoven úrok na 3,3 % a 6,3 % (3,3 % + 3 %). V případě, že hrubý roční příjem studenta je 25 000 GBP nebo méně jeho úrok je 3,3 %. Pokud vydělává více než 45 000 GBP jeho úrok je 6,3 %. Tento úrok je platný i během studia. Pokud student vydělává mezi 25 – 45 tis. GBP, tak i procenta se pohybují mezi 3,3 % a 6,3 %. Tyto procenta však platí pouze pro studenty, kterým byla půjčka poskytnuta po září roku 2012 (Lewis, 2018)

V Nizozemsku mohou studenti od státu získat půjčku ve výši školného tedy 2 060 EUR, na kterou je jen minimální úrok 0,81 %, ale mohou získat i půjčku na další výdaje. (Studyinholland, 2018)

Doporučení pro ČR

Jedním z doporučení je zavedení školného. V ČR se školné prozatím netýká VVŠ, přesto se návrhy na jeho zavedení objevují už několik let, ale nikdy nemělo velké zastání. Je to však jedna z možností, jak snížit závislost VŠ na příspěvku z MŠMT. Školné by také mohlo snížit počet studentů, kteří si prodlužují studium a využívají tak status studenta, což jim umožňuje mít určité výhody jako jsou studentské slevy, čerpat stipendia, daňové zvýhodnění atd., které ovšem zvyšují náklady státu.

U školného není za dobré považovat za příklad Anglii. Výše školného je příliš vysoká, což může studenty odradit od vysokého vzdělávání. Navíc čím více se zvyšuje školné, tím více je studentských půjček, které v případě nesplacení musí hradit stát. Souvisí s tím dále zadluženost studentů. Ačkoli procento, které musejí studenti poté splácet není tak vysoké,

jedná se spíše o pocit zadluženosti, který student má po vystudování. Za pozitivum u splátek studentských půjček by se dala považovat možnost získávat zpětně finanční prostředky od studentů, kteří po studiu odešly do jiné země. Za vhodnější příklad bych považovala Nizozemsko, kde školné není tak vysoké a stále VŠ získávají finanční prostředky převážně od státu. Školné je pak v tomto systému kompenzováno řadou podpor pro studenty.

Jako další doporučení by mohlo být poskytování dotace na dopravu (zavedeno v Nizozemsku), která umožňuje studentům užívat městskou hromadnou dopravu a vlaky zdarma.

Za zajímavou lze také považovat zejména podporu prostřednictvím stipendia (zavedeno v Dánsku), ze kterého studenti mohou získat peněžní prostředky. U tohoto stipendia i dotace na dopravu platí podmínky, že student musí studovat v denní formě a má odpracované určité hodiny měsíčně. Podmínku odpracovaných hodin považuji obzvláště za pozitivum. Jednak studenty donutí pracovat a získat tak vlastní prostředky na krytí svých výdajů, získají zkušenosti s prací a tím se i více osamostatní a nebudou tolik závislí na svých rodičích. Inspirace těmito podporami nemusí být nutně spojena se zavedením školného. V Dánsku tato podpora existuje i bez školného, ale zato je vyrovnána vyššími daněmi. Částka této podpory by proto nemusela být tak vysoká jako je v Dánsku.

ZÁVĚR

Vzdělávání patří mezi důležité oblasti, které jsou financovány státem. Soustava vzdělávání se skládá z předškolního, základního, středního a vysokého vzdělávání. Předškolní, základní a střední spadají do regionálního školství a jsou financovány státem skrze Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a kraje. Vysoké školství stojí samostatně a je financováno především státem skrze Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Práce se zaměřuje na vysoké školství, především na veřejné vysoké školy. Popisuje, jaké prostředky může vysoká škola získat na její hospodaření. Důraz je kladen hlavně na veřejné zdroje příjmů, které tvoří největší část získaných prostředků škol a na pravidla na jejichž základě vysoké školy získávají příspěvky a dotace z kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Od roku 2018 byl užit nový model poskytování příspěvků a dotací a došlo k navýšení rozpočtu vysokých škol o 13,3 %.

V posledních letech došlo k mnoha změnám a událostem, které ovlivnily vysoké školství. Za nejdůležitější lze brát novelu zákona o vysokých školách, která zavedla pravidla hodnocení kvality vysokých škol, upravila udělování akreditací, zvýšila sociální stipendium a upravila oblast odnímání diplomů a akademických titulů. Vyvolala i další změny, mezi které patřil i nový model financování vysokých škol. Za další důležitou změnu je považována Metodika 2017+, kterou se mění systém hodnocení vědy a tím i financování výzkumných organizací.

Pro uvedení konkrétního příkladu, jak jsou u nás financovány vysoké školy byly vybrány Univerzita Pardubice a Technická univerzita v Liberci. Na tomto praktickém příkladu bylo uvedeno, jaké veřejné finanční prostředky získávají, o jak velkou sumu se jedná a jak se meziročně změnily. Bylo tak dokázáno, jak moc jsou veřejné vysoké školy závislé na příspěvcích a dotacích, jelikož tvoří u obou škol více než 60 % z celkových výnosů. A z toho se jedná především o příspěvky a dotace z kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které jsou poskytovány na vzdělávací činnost. U obou škol došlo k růstu poskytnutých veřejných prostředků. Lze také uvést, že Technická univerzita v Liberci je jen o něco málo (4 %) méně závislá na veřejných zdrojích a přesto, že získává méně veřejných prostředků než Univerzita Pardubice, získává více prostředků na vývoj a výzkum než Univerzita Pardubice.

V poslední části se práce věnuje financování vysokoškolského vzdělávání v jiných zemích konkrétně v Dánsku, Anglii a Nizozemsku. Je zjištěno, že financování vysokých škol se v každé z těchto zemí liší. Anglie a Nizozemsko vybírají školné od studentů. V Anglii je však

oproti Nizozemsku několikanásobně vyšší školné, a tím i nejvyšší školné v Evropě. Nizozemsko je na rozdíl od Anglie financováno více státem. U obou těchto zemí je studentům poskytována státní studentská půjčka na školné, kterou musí studenti splácet po studiu. U splácení je stanoven limit a procento z příjmů, které se splácejí. Je stanovena i lhůta do níž mají studenti splatit půjčku a pokud ji do té doby nesplatí, anuluje se. Tento případ se děje hlavně v Anglii, kde jsou na splátku uvaleny vysoké úroky. Dánsko je financováno stejným způsobem jako Česká republika a získává tedy finanční prostředky od státu. Ale i v těchto zemích lze získat studentskou půjčku pro ty, kteří ji potřebují. V České republice se však tato půjčka získává pouze od bank nebo nebankovního sektoru nikoliv od státu. Jejím velkým mínusem jsou ale velké úroky a tím i její nevyplacení se.

Všechny země poskytují studentům i další finanční podporu. Z nichž nejzajímavější je Dánsko a Nizozemsko, kdy získání takovéto podpory je podmíněno zejména odpracovanými hodinami studenta a řádnou docházkou studentů na výuku.

Každý z těchto vzdělávacích systémů je funkční, a i když žádný z nich není dokonalý může představovat inspiraci pro český vzdělávací systém. Především pak státy, které mají zavedené školné, neboť otázka školného je v České republice opakujícím se předmětem diskuze.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ADÁMEK, Vladimír, 2012. *Financování veřejných vysokých škol*. Brno: Tribun EU. ISBN 978-80-263-0234-6.
- [2] ČERNÁ, Lucie, 2016. Porovnání oborů: Pedagogické obory na soukromých VŠ. In: *Vysokeskoly.cz* [online]. 12. 5. 2016 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/pedagogicke-obory-na-nasich-soukromych-skolach>
- [3] HAVLOVÁ, Laura, 2014. Co studovat: veřejnou, nebo soukromou VŠ?. In: *Vysokeskoly.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/co-studovat-verejnou-nebo-soukromou-vs%20>
- [4] ČESKO. Zákon č. 111/1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>
- [5] ČESKÁ TELEVIZE, 2016. 90' ČT24: Financování vysokých škol. In: *Česká televize* [online]. 2016 [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11412378947-90-ct24/216411058130610/>
- [6] ČTK, 2017. Zájem studentů o koleje stoupá. Můžou za to vysoké ceny pronájmů. In: *Deník.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/zajem-studentu-o-koleje-stoupa-byty-se-hure-shaneji-a-najmy-jsou-cim-dal-drazsi-20170918.html>
- [7] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014a. Český statistický úřad: *Mezinárodní klasifikace vzdělání ČSÚ* [online]. 2014 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metodika_mezinarodni_klasifikace_vzdelani_isced_97#2
- [8] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014b. Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj v ČR. In: *ČSÚ* [online]. 2014 [cit. 2018-12-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20555063/21100115a1.pdf/c1efbb60-45df-4329-89e6-73a6f5c6b0e8?version=1.0>
- [9] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2017a. Vysoké školy v České republice 2001-2017. *ČSÚ* [online]. 2017 [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/61508910/32018118_1206.pdf/3ff6df2d-ba9e-47a6-b105-462fe3ad5de7?version=1.0

- [10] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2017b. Veřejná databáze: Vysokoškolské vzdělávání - studenti celkem. ČSÚ [online]. 2017 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&ds=ds109&pvo=VZD11&katalog=30848&o=false&str=v70>
- [11] DOTFOX s.r.o., 2018. *Půjčka.co* [online]. 2018 [cit. 2018-12-06]. Dostupné z: <https://www.pujcka.co/>
- [12] EUROPEAN COMMISSION, 2016. Česká republika. *Eurydice* [online]. 2016 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:P%C5%99ehled>
- [13] EUROPEAN COMMISSION, 2017. Česká republika: Organizace a struktura vzdělávání. *Eurydice* [online]. 2017 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:Organizace_a_struktura_vzd%C4%9B1%C3%A1vac%C3%ADho_syst%C3%A9mu
- [14] EUROPEAN COMMISSION, 2018a. Česká-republika: Financování terciárního vzdělávání. *Eurydice* [online]. 2018 [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-21_cs
- [15] EUROPEAN COMMISSION, 2018b. Česká republika: Národní reformy v oblasti terciárního vzdělávání. *Eurydice* [online]. 2018 [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-reforms-higher-education-17_cs
- [16] EUROPEAN COMMISSION, 2018c. Denmark. *Eurydice* [online]. 2018 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/denmark_en
- [17] EUROPEAN COMMISSION, 2018d. United Kingdom - England. *Eurydice* [online]. 2018 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/united-kingdom-england_en
- [18] EUROPEAN COMMISSION, 2018e. Eurydice: Netherlands. *Eurydice* [online]. 2018 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/netherlands_en

- [19] HELUS, Zdeněk, 2007. Sociální psychologie pro pedagogy: sociální souvislosti života, socializace osobnosti, sociální psychologie rodiny, výuka jako řízená socializace, komunikace ve výuce, škola a společnost. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1168-3.
- [20] INFORMATION PLANET, 2016. Studium v Dánsku. *Studiumvdansku.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-12-06]. Dostupné z: <https://www.studiumvdansku.cz/>
- [21] INFORMATION PLANET, 2018. Studium v Holandsku. *Studiumvholandsku.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.studiumvholandsku.cz/>
- [22] JEŽKOVÁ, Věra, Dominik DVOŘÁK a Christopher CHAPMAN, 2010. *Školní vzdělávání ve Velké Británii*. V Praze: Karolinum. ISBN 978-80-246-1784-8.
- [23] KALOUS, Jaroslav a Arnošt VESELÝ, 2006. *Teorie a nástroje vzdělávací politiky*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1260-7.
- [24] LEWIS, Martin, 2018. Student loan 6.3% interest – should I panic or pay it off?. In: *MoneySavingExpert.com* [online]. 2018 [cit. 2018-12-07]. Dostupné z: <https://www.moneysavingexpert.com/students/repay-post-2012-student-loan/>
- [25] LOKAJOVÁ, Pavla, 2011. Kolik vytáhne z vaší peněženky prodloužení studia?. In: *FinExpert.cz* [online]. 2011 [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <https://finexpert.e15.cz/kolik-vytahne-z-vasi-penezenky-prodlouzeni-studia>
- [26] MLADÁ FRONTA a. s., 2016. Poplatky za studium. *Studenstkefinance.cz* [online]. Mladá fronta, 2016 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://student.finance.cz/stipendium-skolne/poplatky-skolne/poplatky/>
- [27] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2018. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Státní monitor* [online]. 2018 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2018/statni-rozpocet/kapitola/333#rozpocet-vydaje-odvetvovy>
- [28] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2017. Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků. *MŠMT ČR* [online]. 2017 [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/ramcove-pozadavky-na-studijni-programy-jejichz-absolvovanim>

- [29] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2018a. Základ pro stanovení poplatků na rok 2018. *MŠMT ČR* [online]. 2018 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45638/>
- [30] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2018b. Rozpis rozpočtu vysokých škol na rok 2018. *MŠMT ČR* [online]. 2018 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45716/>
- [31] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2018c. Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací 2018. *MŠMT ČR* [online]. 2018 [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45851/>
- [32] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2018d. Rozvojové a dotační programy. *MŠMT ČR* [online]. 2018d [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/rozvojove-programy-3>
- [33] NAHODIL, František, 2014. *Veřejná správa a financování veřejného sektoru*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-536-4.
- [34] NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁNÍ, 2012. Schéma vzdělávací soustavy. *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. 2012 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/schema-vzdelavaci-soustavy>
- [35] PEKOVÁ, Jitka a Jaroslav PILNÝ, 1998. *Veřejná správa a finance*. Praha: Codex Bohemia. ISBN 80-85963-85-X.
- [36] PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2005. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-052-1.
- [37] PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2012. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-936-4.
- [38] POVOLNÝ, David, 2016. Co přinese novela vysokoškolského zákona. In: *online.muni.cz* [online]. 25. února 2016 [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <https://www.online.muni.cz/udalosti/7225-co-prinese-novela-vysokoskolskeho-zakona>
- [39] REKTOŘÍK, Jaroslav, 2002. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. Praha: Ekopress. ISBN 80-86119-60-2.
- [40] RVVI, 2017. Vláda schválila nový způsob hodnocení výzkumných organizací od roku 2017. In: *Výzkum a vývoj v ČR* [online]. 2017 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.vyzkum.cz/FrontAktualita.aspx?aktualita=799327>

- [41] SCANDINAVIAN STUDY, 2018a. Studium v Dánsku. *Scandinavianstudy.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://scandinavianstudy.cz/studium-v-dansku/financovani/>
- [42] SCANDINAVIAN STUDY, 2018b. Studium v Anglii. *Scandinavianstudy.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://scandinavianstudy.cz/studium-v-uk/financovani/>
- [43] SCANDINAVIAN STUDY, 2018c. Studium v Holandsku. *Scandinavianstudy.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://scandinavianstudy.cz/studium-v-nizozemsku/financovani/>
- [44] STUDYINHOLLAND, 2018. Undergraduate: Dutch student finance for British students. *Studyinholland* [online]. 2018 [cit. 2018-12-07].
- [45] SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČR, 2015. *Almanach technického vzdělávání* [online]. 2015 [cit. 2017-12-02]. ISBN 978-80-88058-79-3. Dostupné z: <https://publi.cz/books/262/VS.html>
- [46] ŠIMA, Karel, 2016. O (ne)reformě českého vysokého školství a dopadech aktuální novely na akademickou samosprávu. In: *online.muni.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z: <https://www.online.muni.cz/komentare/8394-o-ne-reforme-ceskeho-vysokeho-skolstvi-a-dopadech-aktualni-novely-na-akademickou-samospravu>
- [47] TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI, 2018a. O univerzitě. *TUL* [online]. 2018 [cit. 2018-10-31].
- [48] TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI, 2018b. Úřední deska TUL: Výroční zprávy. *TUL* [online]. 2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.tul.cz/uredni-deska/uredni-deska-tul/vyrocní-zpravy>
- [49] UNIVERZITA PARDUBICE, 2018a. O nás - Univerzita Pardubice. *UPCE* [online]. 2018 [cit. 2018-10-31]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/o-nas-univerzita-pardubice>
- [50] UNIVERZITA PARDUBICE, 2018b. Základní dokumenty UPa: Výroční zprávy. *UPCE* [online]. 2018 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/deska/dokumenty/vyr-zpravy.html#collapse321%20>
- [51] UNIVERSITIES UK, 2018. Patterns and trends in UK higher education 2018. In: *Universities UK* [online]. 2018 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://www.universitiesuk.ac.uk/facts-and-stats/data-and-analysis/Documents/patterns-and-trends-in-uk-higher-education-2018.pdf>

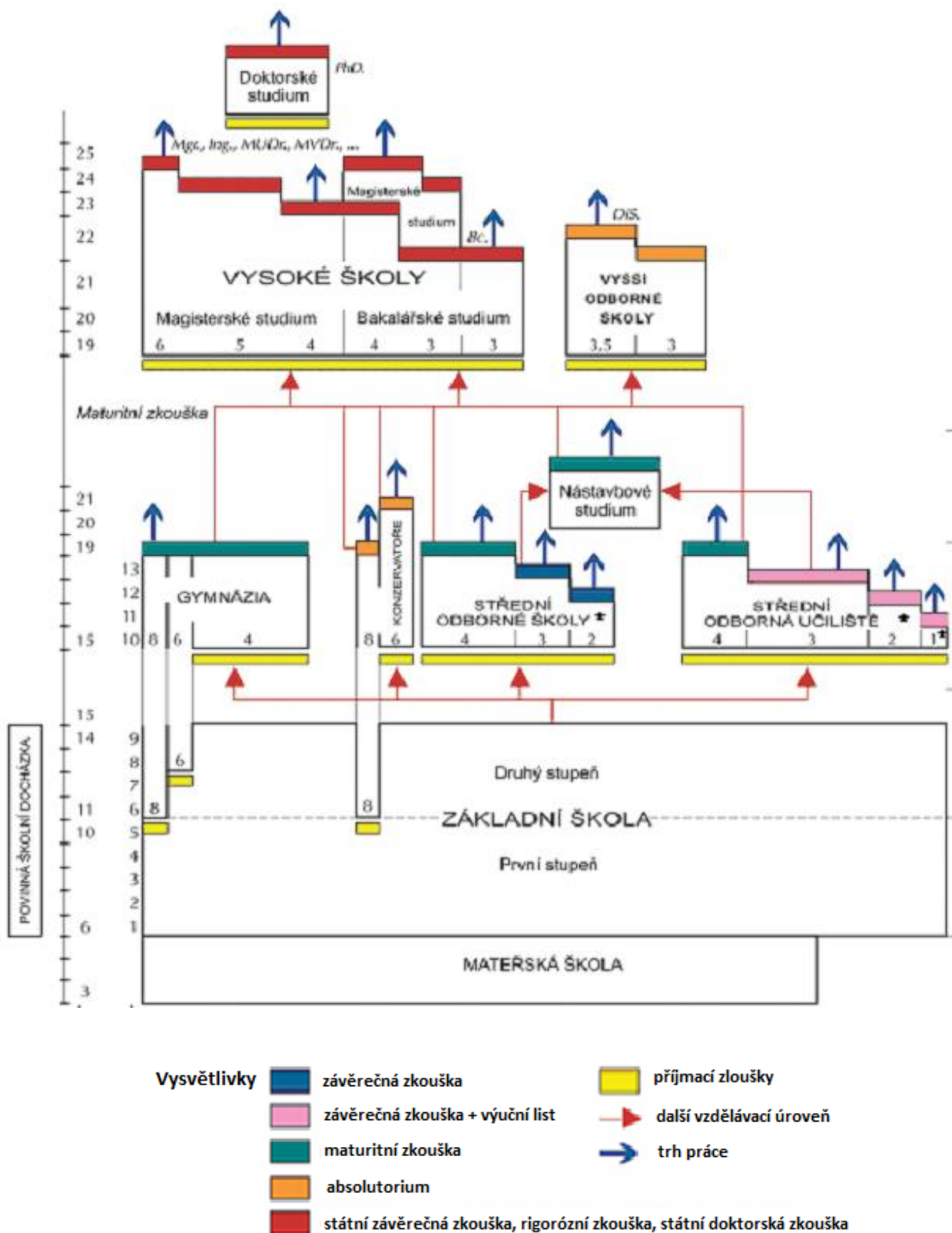
- [52] VALENTA, Jiří, 2013. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem 2013* [CD-ROM]. 5., aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG. ISBN 978-80-7263-760-7.
- [53] WIESNEROVÁ, Ema, 2017. Nová metodika hodnocení vědy má obnovit důraz na kvalitu. In: *Universitas: magazín vysokých škol* [online]. 18. května 2017 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.universitas.cz/tema/63-nova-metodika-hodnoceni-vedy-ma-obnovit-duraz-na-kvalitu>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Schéma vzdělávací soustavy v ČR

Příloha B Příklady studentských půjček v ČR

Příloha A – Schéma vzdělávací soustavy v ČR

Zdroj: (Národní ústav odborného vzdělávání, 2012)

Příloha B - Příklady studentských půjček v ČR

Tabulka: Studentská půjčka České spořitelny

Výše půjčky	Doba splácení (měsíce)	Výše splátky	Úrok	RPSN (roční procentuální sazba nákladů)	Celkem
20 000 Kč	12	1 776 Kč	9,9 %	12,5 %	21 388 Kč
50 000 Kč	23	2 306 Kč	6 %	7,2 %	53 519 Kč
100 000 Kč	34	3 198 Kč	5,8 %	6,8 %	109 721 Kč
200 000 Kč	45	4 998 Kč	6,3 %	7 %	226 902 Kč
300 000 Kč	56	6 225 Kč	6,5 %	7,2 %	351 544 Kč
600 000 Kč	79	9 082 Kč	5,5 %	6 %	722 394 Kč
800 000 Kč	23	35 919 Kč	3,2 %	3,9 %	8316 Kč

Zdroj: (DOTFOX s.r.o., 2018)

Tabulka: Equa bank Minutová půjčka

Výše půjčky	Doba splácení (měsíce)	Výše splátky	Úrok	RPSN (roční procentuální sazba nákladů)	Celkem
5 000 Kč	3	1 709 Kč	14,9 %	16,28 %	5 127 Kč
50 000 Kč	6	8 601 Kč	10,9 %	11,49 %	51 606 Kč
95 000 Kč	48	2 219 Kč	5,7 %	5,87 %	106 512 Kč
250 000 Kč	60	5 058 Kč	7,9 %	8,2 %	303 480 Kč
600 000 Kč	84	9 322 Kč	7,9 %	8,19 %	783 046 Kč

Zdroj: (DOTFOX s.r.o., 2018)

Tabulka: Zonky půjčka

Výše půjčky	Doba splácení (měsíce)	Výše splátky	Poplatek	Úrok	RPSN (roční procentuální sazba nákladů)	Celkem
20 000 Kč	6	3 379 Kč	400 Kč	3,99 %	10,58 %	20 670 Kč
50 000 Kč	24	2 138 Kč	1 000 Kč	5,99 %	8,12 %	54 450 Kč
100 000 Kč	36	3 076 Kč	2 000 Kč	10,99 %	12,98 %	121 953 Kč
200 000 Kč	60	4 060 Kč	4 000 Kč	3,99 %	5 %	223 218 Kč
750 000 Kč	84	10 266 Kč	15 000 Kč	3,99 %	4,68 %	877 281 Kč

Zdroj: (DOTFOX s.r.o., 2018)